

ע"ש"ק פר' משפטים-שקלים תש"ע

נשמתין חדתינ

רשימות מרא"ח
שנאמרו מפי מו"ר שליט"א
בשב"ק פר' יתרו תש"ע

יוצא לאור ע"י מכון
"יום החכמה"

שע"י ישיבת "תורת חכם" ללימוד הנגלה והנסתר
רח' אהלי יוסף 4, ירושלים עיר"ק תובב"א

**להלן רשימת שיעורי התורה
המתקיימים בבית מדרשינו במשך השבוע**

שיעורים באידיש

- ❖ שיעור בגמרא מסכת סוכה, מפי הר"ה ג. המפורסם ר' יהושע כהן שליט"א, בימים א'-ה' בין השעות 4:00-5:00 אחה"צ.
- ❖ שיעור בשער הכוונות למהר"י זי"ע, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, בימים א'-ה' בין השעות 7:00-8:30 בערב.
- ❖ שיעור בספר נתיב מצוותיך להר"ק מקאמארנא זי"ע ואוצרות חיים למתחילים מפי מו"ר הגה"צ ביום ג' בשעה 9:00 בערב.
- ❖ שיעור בשעה"כ - שבת ביום ד' בשעה 8:15 בערב.

שיעורים בלשח"ק

- ❖ שיעור בספה"ק עין חיים למתחילים, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, ביום ב' בשעה 9:00 בערב.
- ❖ שיעור בספה"ק שיחות הר"ן, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, וסדר התרת קללות לפי מנהג הרש"ש זי"ע, בליל שישי בשעה 8:00.
- ❖ שיחת קודש ברעווא דרעוויין שלוש סעודות (מזמן צה"כ דר"ת).

~~00-00-00~~

ניתן לשמוע שיעורי מו"ר שליט"א ב"קול הלשון"

- ❖ **שיעורים באידיש:** טל' 03-6171086 (באמריקא: 6469777900 בענגלאנד: 1617985500)
 - שיעור בספה"ק אוצרות חיים - שיעור מס' 1 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-1)
 - שיעור בספה"ק רחובות הנהר, נהר שלום, סידור הרש"ש - שיעור מס' 3 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-3)
 - שיעור בחסידות (פר' השבוע) - שיעור מס' 2 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-2)
 - שיעור בספר נתיב מצוותיך ואוצרות חיים - שיעור מס' 5 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-5)
 - שיעור בשעה"כ שבת - שיעור מס' 6 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-6)
 - שיעור בספר אדיר במרום לרמח"ל (טל' 03-6171041) - שיעור מס' 2 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-2)
- ❖ **שיעורים בלשח"ק:** טל' 03-6171041 (באמריקא: 6469777900 בענגלאנד: 1617985500)
 - שיעור בספר התניא - שיעור מספר 1-2 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-1)
 - שיעור בספה"ק שיחות הר"ן (ושער יהו"א) - שיעור מס' 3 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-3)
 - שיעור בספה"ק ליקוטי מוהר"ן - שיעור מס' 1-3 (באמריקא ובענגלאנד: 2-6-5-2-4)
 - שיעור בספה"ק עין חיים - שיעור מספר 1-1 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-1)
- ❖ **שיעורים באנגלית:** טל' 03-6171002 2-4-9

כמו כן ניתן לשמוע כל השיעורים בזמן אמירתם בטל' 03-6171002 (באמריקא: 6469777900).

אפשר להשיג הקלטות השיעורים ממערכת קול הלשון בטל' 02-5816622.

ניתן לקבל את הקונטרס מידי שבוע בדואר אלקטרוני ע"י משלוח בקשה לכתובתנו:

tc7@neto.bezeqint.net

ויחי רצון שבכח התורה הקדושה נזכה להתדבק בו ית' בראוי
ולעשות רצונו בלבב שלם למען לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד
ונזכה כולנו יחד לביאת משיח צדקינו בב"א.

"יום החכמה"

מכון "יום החכמה"

ת.ד. 5245 ירושלים

טל': 057-3153884 טלפקס: 02-5389584

נשמתין חדתיין

רשימות דברים מדא"ח שנאמרו בשב"ק פרשת יתרו תש"ע(*)

שב"ק וכן בותיקין עד אחרי תפילת הלחש ובזכרון גרשון במנחה שבת] ושאלוהו לאחר התפלה בליל שב"ק מהו הרמז הפנימי שיש לנו ללמוד מענין זה שבחשגה"פ א"א לן להתפלל בביהמ"ד הקבוע. והשיב ל'ז נאמר דכתוב בפרשה דבמתן תורה היה ענן חושך וערפל ומשה ניגש אל הערפל וכו', והביאור בזה הוא דאף שבחיצוניות נראה שיש חושך וערפל, אך עכ"ז ומשה ניגש ונכנס אל הערפל בתוקף האמונה, שהאמונה היא נקודה הנראית כמו חושך שהיא נקודת העצם שלמעלה מגילוי האור אך היא שורש כל האור (ואכמ"ל). [ואמנם קריאת התורה (ותפילת מוסף) הורה לעשות בביהמ"ד אף שהיה חשוך (והיו שהציעו לקרות בחדר הסמוך שהוא יותר מואר אך נתקיים כנ"ל ומשה ניגש אל הערפל כנ"ל]. (ואמר עוד בקצרה דיש עוד הרבה רמזים בענין זה בבחי' דמתן תורה היתה תורה דבריאה שהיא נקראת תורה דאש כמרומו בר"ת **ברוך אלקינו שבראנו ר"ת באש**, שעולם הבריאה נקרא חושך בכ' **וברא** חושך, אך עתה יש לזכות לתורה דעצם אלקות שהיא

א] בקידושא רבא בלימוד ספה"ק סיפו"מ (מעשה ב') פירש את המובא שם שרק המשמש ידע הסיבה למה היא חולה וכו' דהמשמש קאי על הגוף שהוא יודע האמת משום ששורש הגוף הוא גבוה מאוד [ובבחי' מה שהארכנו בדא"ח לפר' בא ששורש הכלי גבוה (לאחר הצמצום) משורש האור עיי"ש] וע"כ מצות פקו"נ דוחה את כל מצוות התורה (חוץ מג' העבירות), שהגוף יודע שתכלית הכוונה העליונה הוא גילוי עצמותו ית' כביכול בתחתונים [שהגוף קשור לענין זה וכמבואר בארוכה בספרי חסידות חב"ד ואכמ"ל] שיותר גבוה מגילוי האורות שע"י המצוות, וע"כ כשהגוף חולה דוחים עברו את כל המצוות, ואח"כ רימזו שהג' עבירות שדוחים פיקו"נ הם מרמזים להג' צמצמות העליונות שמעל הצמצום שגבוהים המה משורש הכלי דהגוף, ואכמ"ל.

ב] בשבת זו לא דלק האור בביהמ"ד והוצרכו להתפלל בביהכנ"ס הסמוכים [בביהכנ"ס משכן שלמה בליל

(*) מו"ר ביקש לכתוב שהפסקים בהלכה המובאים כאן אין לסמוך עליהם למעשה (והסביר שיש חילוק בין תשובה בשעת מעשה לפסק קבוע ואכמ"ל). בשבוע זה מחמת קוצר הזמן לא נסדרו הסימנים לפי סדר אמירתם במהלך השבת ואין מוקדם ומאוחר בתורה.

שהיה צריך לגמור תיקון העולם (והאריך בזה במקו"א), וכן מענין גודל מעלת רש"י בעדות רביז"ל עליו (שיחות הר"ן אות רכ"ג) שרש"י הוא כביכול אחיה של התורה.

ה] ופירש מו"ר בענין הך סכנה הנז', דיש לבאר שהסכנה שיש בלימוד מס' אלו ברבים הוא משום שהם בבחי' פירוד האור מהכלי, וכמו שמס' נדה היא אותיות נד ה' שנרחקה נדה השכינה (שנקראת ה') שהיא הכלי מהז"א המשפיע בה האור, וכן מס' יבמות שנפטר הבעל ונשארה אשתו ככלי ללא אור וכו'. וה"נ י"ל גם במס' ב"ב, דהנה איתא מבעל הסמיכת חכמים זי"ע דג' המסכתות ב"ק ב"מ ב"ב הם כנגד ג' אבות שהם כנגד חג"ת, ומס' סנהדרין היא כנגד משרע"ה עכ"ד הסמיכת חכמים.

ואמר מו"ר דיש לפרש בהבחנה נוספת דמס' סנהדרין היא כנגד ספי' המלכות, וע"כ יש במס' זו דין המלך, נוכדאי' (וזהו פר' משפטים דף צ"ד ע"א) דדוד המלך ע"ה דהוא ספי' המלכות הוא הרגל רביעי שמשלים את חג' רגליים דאברהם יצחק ויעקב, ואין הבחנה זו בסתירה להבחנת הסמיכת חכמים הנ"ל, דבאמת משרע"ה היה המלך הראשון בכלל ישראל כדברי כמה מפרשים (הראב"ע והרמב"ן בשם מדרש אגדה והוא בויקרא רבה ל"א, ד') עה"פ "ויהי בישורון מלך", וכן לעת"ל מלך המשיח שאצלו תתגלה בשלמות מדת המלכות יהא בדרגת ובבחי' משרע"ה, כידוע מדברי חז"ל (תיקו"ז נוסח אחר דף קי"ג ע"ב וברעיא מהימנא פרשת משפטים דף ק"כ ע"א) עה"פ "מה שהיה הוא שיהיה" ר"ת משה, (ועיין אוה"ח הק' בראשית מ"ט, י"א, שמבאר זאת, ואכמ"ל), והנה

אמנם ג"כ נראית כחושך שאין השגה בה אך באמת זהו האור היותר גדול ושורש כל האור וכו'.

ג] בשיעור הקבוע בדף היומי בבבלי שאחר תפילת מעריב דליל שב"ק פתח ואמר 'ובני ישראל יוצאים ביד רמה' ופירש התרגום 'בריש גלי', וביאר דהנה איתא ממהר"ח בספר החדש (ספר הסגולות שנדפס לאחרונה מכת"י כמש"כ בארוכה בשבוע שעבר) דבנ"י הוא ר"ת שלש מסכתות בבא בתרא, נדה, יבמות, שבשלש מסכתות אלו אירע בלימודם מאורע קשה, וסכנה ללמוד מסכתות אלו ברבים, שבמס' ב"ב נפטר כידוע רש"י הק' באמצע כתיבת הפירוש על מס' ב"ב (כמובא בדף כ"ט ע"א), ובאמצע לימוד מס' יבמות בשיעור שמסר מורי בבקאות במס' זו נפטר, ולגבי מס' נדה לא מפרש מהר"ח מה היה בלימוד מס' זו אלא שיש סכנה בלימודה (ופירש מו"ר די"ל משום ד'נדה' – מרמז על גלות השכינה נד ה' כדלהלן).

ד] ואמר מו"ר בדרך אגב שיש בדברים הנ"ל חידוש, דידוע שהאריז"ל היה אומר שיעור בעיון בנגלות התורה ומפלפל בכל כוחו עד שהיה מזויע והיה מתייגע לתרין קושיות ולשבר הקלי' עי"ז כמש"כ מהר"ח, אך לא ידענו עד עתה שום מקור שהאריז"ל היה מוסר שיעור בנגלה גם בבקאות (דסתם 'מורי' בדברי מהר"ח קאי על האריז"ל, אף שגם להרמ"ק קורא מורי הרמ"ק אך סתם מורי ללא שום פירוש קאי על האריז"ל), וכעת נתגלה זאת כנ"ל שהאריז"ל הסתלק באמצע לימוד שיעור בקאות במס' יבמות. ורימז מו"ר קצת מגודל האבידה דפמירת האריז"ל

מס' סנהדרין שכנגד ספי' המלכות שכנגד דהע"ה (בשלמותו שבבחי' משרע"ה כדלעיל) ע"ז נאמר יותר שדוד מלך ישראל חי וקיים.

[ח] ועפ"ז סיים דהאידינא שב"ה רבבות אלפי ישראל עסקו ועוסקים בלימוד מס' ב"ב ברבים וב"ה שלא נשמע שום חיזק וסכנה מזה, הרי זה משום שבנ"י ישראל יוצאים ביד רמה, שהכה של בנ"י להמתיק הדינים שבמס' **בנ"י** הנ"ל וכשממתיקים הדינים אדרבא מתעורר בזה אור הגאולה ד'ובני ישראל יוצאים' וגו', אלא שמו"מ היות שבהשגח"פ נתגלה חשש הסכנה הנ"ל י"ל שיש ענין להתחיל ללמוד עתה מס' סנהדרין לקשר האור דההג"ת אל הכלי דהמלכות דמס' סנהדרין כנ"ל, ובזה מתבטל חשש הסכנה שכתב המהר"ח כשלומדים מס' ב"ב ברבים, שכל הדינים הם מפירוד האור מהכלי אך ע"י החיבור הנ"ל שהוא בבחי' חיבור הויה – אלקים נמתקים כל הדינים (היינו דהויה מרמוז על האור, ואלקים על הכלי, וכשמסתכרים ביחד נמתקים כל הדינים).

[ט] וע"כ ביקש מו"ר שיביאו מס' סנהדרין והתחיל קצת ללמד מס' סנהדרין

(תמורת שיעור הקבוע שמלמד במס' ב"ב), וביאר עפ"י ענין הנ"ל (דחיבור הויה אלקים) הא דבעינן ע"א דיינים בסנהדרין הגדולה, שהנה איתא שהסנהדרין שבעולמות העליונים נמצאים בחיכל הזכות שהוא כנגד ספי' הגבורה, שבבחי' מדת הדין, וע"כ כדי להמתיק הדינים צריך שיהא ע"א דיינים (שהסנהדרין הם בחי' שם אלקים – שם הדין – וה"נ הסנהדרין תפקידים לפסוק דינים בעם ישראל וע"כ נאמר "אלקים נצב בעדת א-ל") שהנה כידוע שע"כ הוא בגימ' חסד, והוא כנגד שם הויה

המלכות היא הכלי להאורות דההג"ת (דב"ק ב"מ ב"ב).

[ו] ופירש בזה שאף דאיתא בזוה"ק דב"ק ב"מ ב"ב הם ג' ביהמ"ק, וא"כ מס' ב"ב היא כנגד ביהמ"ק השלישי [וביאר מו"ר במקו"א שע"כ יש במסכתא זו את האגדות המופלאות דרבה בר בר חנה שטמון בהם סודות הגבוהים שיתגלו לעת"ל (וכמו"כ מוהרנ"ת לקוה"ל חו"מ ח"ב) על מעשיות אלו שהם בבחי' הסיפוט"מ משנים קדמוניות שבבחי' תורה דעתיקא דעתיקא לאתגליא ואכמ"ל], וא"כ איך יתכן שיש במס' ב"ב חשש סכנה, אלא שכיון ששם עדיין האור דלעתיד רק בבחי' "בכח" ע"כ הוא צריך שמירה ויש בה חשש סכנה, משא"כ במס' סנהדרין יורד אור הגאולה להתממש "בפועל" וכדאי' מהרמב"ם בפיה"מ לסנהדרין (פ"א מ"ג) שתחזור הסנהדרין לישראל קודם הגאולה ועל ידי זה תחזור הנבואה לישראל וכו' שכ"ז היא בבחי' התחלתא דגאולה בפועל, ועי"ז שנכנס האור (דשם הויה כנ"ל) לתוך הכלי (דשם אלקים כנ"ל) הר"ז עושה על האור שמירה שמסלקת הסכנה הנ"ל.

[ז] ובנותן ענין לצרף כאן מה שהוסיף ע"ז [אחר הסעודה בהליכה לשלום]

זכר כששאלו אותו על ענין פטירת דהע"ה וכדלהלן, ואז הוסיף] שהנה ביעקב אבינו מצינו בחז"ל (תענית ה' ע"ב) שיעקב אבינו לא מת אך בדהע"ה מצינו יותר מכך בלשון חיובי שדוד מלך ישראל חי וקיים, וה"נ אף שם"ס ב"ב רומזת על הגאולה שהיא כנגד ביהמ"ק הג' שכנגד יעקב אבינו ע"ה, מ"מ ע"ז רק נאמר בבחי' של יעקב לא מת, אך על

סברו שהיות שלא נתקדשו ההוספות ע"י ע"א דיינים אין להם קדושת ירושלים, וכתב אדמו"ר מסאטמער זי"ע בשם הקאמאראנער בזהר חי פר' ויצא שי"ג שאין לדור בירושלים והוסיף אדמו"ר מסאטמער שהכוונה על ירושלים העתיקה, אך המהרי"ל דיסקין והגרי"ח זוננפלד זי"ע סברו שיש להם קדושת ירושלים כמובא בספרו של חד מאנשי הבד"ץ העדה"ח [אולי מעמם היות שאין כבר היום החומה הישנה, או דס"ל שאמנם אין להוסיף אלא בע"א אך כשהוסיפו כבר חלה הקדושה, ואולי משום שהיות ואין אפשרות לקדש היום ע"י ע"א דיינים אי"ז מעכב, וכעין הא דאשכחן בגר צדק בזה"ז דאין מעכב אצלו הקרבן היות דאי אפשר, ואשכחן כעין פלוגתא זו בפוסקים גם לגבי דין הכל מעלין לירושלים].

[יב] בהמשך דברי הבא"ח שם שייכוין ג"כ כנגד ירושלים וביהמ"ק וקוה"ק הוסיף מו"ר שאף שאנו ב"ה זוכים להיות בירושלים, מ"מ היות ויש מח' הפוסקים לגבי ההוספות על ירושלים שמחויין לחומה האם דינן כירושלים [כדאשכחן לגבי הדין דהכל מעלין לירושלים (שו"ע אה"ע סי' ע"ה ס"ד) דלחגרי"מ טקוצ'ניסקי (עיר הקודש והמקדש ח"ג פמ"ו ס"ג) ולשו"ת ישכיל עבדי (ח"ו דף צ"ח) וכן ס"ל לגרשז"א (הליכות שלמה על הלכות תפלה פ"א הערה 36) ולחגרי"מ שטרנבוך (מו"ז ח"ה סי' שמ"ח) נוהג דין זה גם לגבי ירושלים החדשה, אך השבט הלוי (ח"ב ס"י קכ"ז) והציץ אליעזר (חי"ג סי' כ"ב ס"ח) ס"ל דנאמר הדין דמעלין לירושלים רק לירושלים שבין החומות], ע"כ נראה דכדאי אף לנו לבוין כנגד ירושלים שבין החומות. [ויש

במילוי הגבוה דע"ב, וע"כ כשיש ע"א דיינים ועוד המופלא שבסנהדרין (מופלא שבבי"ד) [שחזא לא היה ממנין ע"א (תפא"י סנהדרין פ"א אות מ"ד) אלא היה בבחי' משרע"ה שלר"י היה משרע"ה מופלא שבסנהדרין (תפא"י שם אות מ"ו), כדכתיב בפרשה דידן "כל הדבר הגדול וגו' (ולת"ק בימי משרע"ה היה משרע"ה ממנין הע"א והקב"ה היה אז המופלא שבסנהדרין שכשהסתפקו נמלכו בגבורה), וע"כ אשכחן (זבחים י"א ע"ב ידיים ג', ה') "מקובל אני מפי שבעים ושניים זקן"] והוי ביחד בבחי' ע"ב דיינים שבבחי' שם הויה במילוי ע"ב (שכנגד ספי' החכמה שבקו ימין וכן חס"ד בגימ' ע"ב) ויכולים להמתיק עי"ז את הדינים דהיכל הגבורה שבבחי' המתקת שם אלקים ע"י החיבור דהויה אלקים כנ"ל.

[יג] וסיים מו"ר לבאר דאמנם סתם דיני ממונות סגי ג' דיינים, וכדאי' מהבעש"ט חק' (בעש"ט על התורה) דג' דיינים נחיה על ידיהם התגלות ג' הקוים דימין ושמאל ואמצע, וקו האמצעי עולה עד הכתר וממשיך משם הרחמים להכריע הדין (שבבחי' שם הויה לבד שהוא מדת התפארת – רחמים), ורק בדיני נפשות החמורים בעינן חיבור גמור דהויה אלקים כנ"ל.

[יא] וקרא במהירות כל דף הראשון במס' סנהדרין ללא ביאור, אלא כאשר קרא הענין המובא שם דבהוספה על ירושלים בעינן ג"כ קידוש ע"י ע"א דייני סנהדרין, עזר ואמר שנחלקו בזה גדולי עולם בדורות האחרונים לגבי שכוונות החדשות שמחויין לחומה האם יש להם קדושת ירושלים, שהסאטמער רב בספרו על הגאולה ועל התמורה (סימן ק"ג) והחזו"א לגבי מגילה

בתפלה צריכה להיות בקר"ש וכמו שביארנו שם הטעם הפנימי בזה עפ"י חסידות חב"ד עיי"ש].

טו] עוד קרא בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) דברי רשב"י הידועים דמיקרא סבר שאם היה במתן תורה היה מבקש מהקב"ה שיתן לאדם ב' פיות א' לדברי תורה וא' לדברי חול וכו', ותמה מו"ר דהרי כל הנשמות של כל הדורות היו במתן תורה וא"כ מהו דקאמר רשב"י 'אילו הוינא בטורא דסיני'. ותירץ בדוחק דסבר רשב"י שאם היה אז בגוף היה לו יותר כח לבקש משא"כ כשהיה שם רק בתור נשמה. דרשב"י זי"ע ס"ל דרך בגוף אפשר לפעול, שעיקר התפילה היא ע"י נשמה בגוף דייקא, כמובא בדברי רבותינו ז"ל (שבת ל' ע"א) על מה שאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת, דצדיק שהוא חי יכול לפעול יותר מצדיק שנפטר.

טז] אחד התלמידים שאל למו"ר שנפלה קופסת הביצים שמוכן לאכילת שבת תחת התנור והאם מותר להזיז התנור כדי שיוכלו להוציא הקופסא משם, והתיר לו להזיז התנור ברגליו שהוא מלמול בגופו דשרי לרוח"פ (דלא כחזו"א סי' מ"ז סק"ג האוסר), ופירש דאף דאשכחן בפמ"ג [בהקדמתו לס' ש"ח בשם הב"י] (והיינו בהקדמתו להל' מוקצה שכתב שמוקצה מחמת חסרון כים חמור מכולם ואין בו שום היתר ורק במחמ"ג כתב צדדי היתר והביא בהיתר הי"ג את ההיתר של מלמול בגופו ומוכה מהב"י כהפמ"ג שבמחמ"כ אסור אף מלמול בגופו) ובסי' ש"ט במשכ"ז סק"ב] והתו"ש (סי' ש"ח סוף הערה א') שהם מגדולי הפוסקים האוסרים מלמול מחמ"כ אף בגופו והלא י"א שהתנור

להוסיף שאף כל הפוסקים הנ"ל שכתבו שיש דין דמעלין לירושלים אף על ירושלים החדשה כתבו להדיא בדבריהם דטעמם שגם ע"י הישיבה בהוספות שמחוץ לירושלים מיישבים בזה את העיר הישנה ונטפלים אליה ולקדושתה וכדו' איך הדגישו בדבריהם שאין בהוספות קדושה גמורה של ירושלים וא"כ לכא' אף לשיטתם מן הראוי לכוין בתפלה כנגד ירושלים האמיתית].

יג] וסיים מו"ר שאף שאין אנו כדאים להכריע במח' גדולי עולם מ"מ י"ל דהיות ומהרי"ל דיסקין והגר"ח זוננפלד היו רבני ירושלים והתגוררו בה וכו' הרי דעתם היא זו שקובעת לגבי דיני וקדושת ירושלים, כידוע בחז"ל דיש כח של אתרא דמר הקובע החלכה במקום זה ואף כנגד רבים וכו'.

יד] בשיעור דף היומי בירושלמי הזכיר דברי החרדים דמקשה הסתירה (שמק' גם בתוס' בבבלי ברכות ט' ע"א ד"ה לעולם יממא הוא) האם זמן קר"ש הוא כותיקין או משיכיר, ומתירין החרדים תירוצין פלא שהיו הותיקין קוראים קר"ש כשעה שליומה מוזמן דמשיכיר (שהוא כשעה קודם הנץ כמש"כ בביאור למס' ברכות שכן היה המנהג הקדום) עד הנה"ח, ופירש שצ"ל דהחרדים סובר כהשיטות שמותר לומר פסוד"ז לפני עלוה"ש וכו' מובן שהיו מתחילים הותיקין להתפלל לפני עלוה"ש, ובעלוה"ש היו מתחילים ברכות קר"ש והיו אומרים (ב' הברכות הראשונות שלפני קר"ש) עד קר"ש כי"ב דקות ואח"כ היו מאריכים בקר"ש קרוב לשעה עד הנה"ח [והיינו כמו שכתבנו בביאור למס' ברכות שעיקר האריכות

שקובעים לו מקום ואין מזיזים אותו משם שלא יתקלקל דינו כמחח"כ (כמו שהבאנו ברשימות הדא"ח בפר' שמות בשם הגרשז"א בספר שולחן שלמה והגרנ"ק בספר חוט שני לגבי פרייזדער), מ"מ הוי כאן ב' צדדים להקל, א) פשטות השו"ע שהתיר מלמול גיזות של צמר מן הצד אף שהם מוקצה מחח"כ, הרי כ"ז בפשטות שלא כהפמ"ג והתו"ש [וצע"ג מה יתרכו הפמ"ג והתו"ש על כך, וכן הקשה בתהלה לדוד סי' ש"ב סק"ז וסי' ש"ח סק"ב], ב) דיש הסוברים שהתנור וכדומה אינו מחח"כ אף שמקפיד שלא יתקלקל, משום דהיות שתשמישו להיתר לאכסן בה דברים הוי ככלי שמלאכתו להיתר, דפשטות לשון השו"ע הרב משמע דס"ל שאינו מחח"כ אף שמקפיד עליהם, ובכלל אין זה ברור דהא דקובעים לתנור מקום הוא משום שמקפידים שלא יתקלקל, ויתכן שכל קביעת המקום רק משום כבדו וכדו'.

ושאלתיו מדוע צריך ב' ספקות וצדדים להקל, והלא לכאור' ספק ומח' בדיני מוקצה הוא ספק באיסור דרבנן שהלך בו אחר המיקל, וענה דבזה ארווחנא דאפשר להקל בזה אף להשימות [רש"י (ביצה ב' ע"ב) רב אחאי גאון (שאלות בשלה שאלתא מ"ז)] דס"ל שמוקצה דאורייתא דילפינן מוהכינו את אשר יביאו, וכן כמדו' שיש שיטות שהיות שגזירת מוקצה נלמד מדברי קבלה דנחמיה הרי דברי קבלה כדאו' (ואמנם בשו"ע סי' תצ"ח ס"ג קי"ל דמוקצה דרבנן), ובודאי שלהלכה ומעשה סבירא לן כהפוס' שמוקצה הוא דרבנן ולקולא, אך עיין בחל' יו"ט (או"ח תצ"ח) שהיקל המחבר ואילו במגן אברהם החמיר ודעתו שאין להקל במקום

ספק (ועיין בסי' תצ"ז ס"ג), וידועים דברי החת"ס בהק' למס' ביצה ובאו"ח סי' ע"ט, שישנו חילוק בין מוקצה דאכילה שהוא מדאו' ומוקצה דמילטול שהוא מדרבנן, וכן הוא בפני יהושע (ביצה ב' ע"ב), ולפיכך לדינא נראה פשוט שיש להקל בספק מוקצה].

יז] בהליכה לביתו דיבר איתו חד מינן בקשר להליכה לשמחה שלא הזמינו אותו ואמר הלה למו"ר פירוש פלא בשם האמרי אמת בענין קמצא ובר קמצא להיפך מהווארט הידוע של העולם בזה, דהנה העולם רגילים לומר שיש ללכת לשמחה של ידיד וחבר אף אם לא הזמינוהו, דהרי כידוע קמצא ובר קמצא חרוב ירושלים (גיטין נ"ה ע"ב), ושואלים העולם מה קמצא אשם בהחורבן (שהוא היה האוהב הבעל הסעודה שלא הזמינוהו) ומתרצים שאם היה קמצא מניע אף ללא הזמנה לא היה כועס בעל הסעודה כשרואה שם גם את בר קמצא ועיקר כעסו היה שתמורת האוהב הגיע השונא וע"כ קמצא ג"כ אשם שלא הגיע ללא הזמנה, אך האמרי אמר שי"ל להיפך שקמצא הגיע גם לסעודה ללא שזמינוהו ועי"ז הוא אשם בהחורבן כי י"ל שבר קמצא הסתפק בזה שאולי קראוהו בטעות תמורת קמצא וע"כ עשה לעצמו סימן שאם יבוא לסעודה ולא יהא קמצא שם הר"ז מוכיח שמעו וקראו לו תמורת קמצא וילך משם אך אם יהא קמצא ג"כ שם הר"ז סימן שקראו לשניהם ורוצה הבעל הסעודה לעשות שלום איתו וכיון שהגיע בר קמצא וראה שם את קמצא (שהגיע ללא הזמנה) סבר שאמנם קראו גם לו ונשאר שם ועי"ז אירע מה שאירע, וא"כ

קמצא אשם בזה שהלך ללא הזמנה עכ"ד
האמרי אמת.

יח] ואמר מו"ר שבעיניו מוצא יותר חן פירוש העולם, שזה אמנם הפי' האמיתי לדרגת רוב העולם שיש להם ללכת לשמחה חבריהם אף ללא הזמנה, אלא שצדיק אמת כהאמרי אמת כשאומר ווארט הרי כוונתו בזה על מה שנוגע אליו ולדרגתו, והיינו שהצדיק לפעמים אין לו ללכת לשמחה ללא הזמנה, ואף שאי"ז מובן עפ"י שכל הפשוט מדוע שונה הצדיק בזה מסתם בנ"א, מ"מ יש דברים בגו, ופירש קצת, שהצדיקים כל מעשיהם מכוונים לפי נקודת תכלית הכוונה העליונה ומתפללים ושופכים לבם להשי"ת על כל צעד ומעשה שינחה אותם כפי תכלית הכוונה ואח"כ מוסרים עצמם להשי"ת כמובא בריש שיחות הר"ן, ולפעמים צריכים להתנהג באופן שאין מובן טעמים בשכל האנושי הפשוט, והסמך לזה את המובא בפרשתינו שמשרע"ה שלח את חותנו יתרו לפני מתן תורה (לחד דעה) והרי זה לכאוי' דבר שאין נראה יפה ואינו מן הנימוס לשלח את חותנו שמסר נפשו לצאת למדבר וכו' וכאלו מגרש אותו ממ"ת, אך משרע"ה היה צריך לעשות אף דברים שנראים כנגד הנימוס שהיה משרע"ה בעלה דמטרוניתא ועשה כל מעשיו לפי תיקון השכינה ולפי נקודת תכלית הכוונה העליונה אף שלפעמים נראה זה כנגד נימוסי בנ"א.

יט] והוסיף דמאידך גיסא אשכחן שמשרע"ה מאוד קירב את חותנו וכלשון הפסוק "וישאלו איש לרעהו", שהתנהג עמו משרע"ה כמו שהוא רעהו, אף שיתרו היה רחוק ממש רעיו

מהימנא בתכלית הריחוק שעבד כל הע"ז שבעולם וכו' מ"מ תיכף כשרצה להתקרב אל האמת מיד משרע"ה התנהג אליו כמו רעהו. ואמר בשם האוהב ישראל זי"ע שע"כ יש לזהר כשמתקרבים אל הצדיקים לא לשכוח לדבר עמם באימה ויראה ופחד [כדאאחז"ל בגמ' ב"ק 'את ה"א תירא' - לרבות ת"ח] דהיות שדרך הצדיקים כשרואים שמישהו רוצה להתקרב להשי"ת בנקודת אמת מיד מורידים עצמם אליו ומתנהגים עמו כמו שהוא חבר שלו, ואף הצי"ע הגבוה מאוד כמשרע"ה מוריד עצמו אל מי שהוא בבחי' יתרו שעבר כל עבירות שבעולם ומתנהג עמו לפעמים כמו חבר ממש כשנצרך כן למען קירובו להשי"ת [וכמו שהיה דרך רביז"ל בעסקיו עם האפיקורסים הגדולים באומן כידוע המעשיות בזה שהיה משחק עמם וכו'], אך על האדם אסור לו לשכוח הפחד מהצדיק וכו'. [וכמו שדיבר פ"א בשם הקאמרנער זי"ע שהעיד ע"ע שע"כ זכה לקבל כ"כ הרבה מדודו הר"ק ר"צ מזידיטשוב זי"ע משום שאף שהיה מקרבו ביותר ומראה לו תמיד פנים שוחקות ומאירות בכל זאת הוא לא הסיה דעתו מהיראה והביטול לרבו ולפני שנכנס לחדרו היה עומד איזה זמן בפחד ואימה וכו' ועי"ז הפחד עשה את עצמו שיחא כלי לאור הצדיק, ולא יתבטל האור שלו לגמרי ממצאיותו מאור הגדול דהצדיק, וכותב שזה שלא כמו אחרים טפשים המועים בזה וכו'].

כ] ואמר מו"ר שבאמת ע"י שיתרו שמע וציית למשרע"ה וכששילח אותו שלא יהא במ"ת ציית למשרע"ה בזה זכה

שהחברים שסייעו לעתניאל בן קנז בלימודו ובפלפולו (כי הרי א"א לפלפל ללא חברים) היו מבני יתרו, וביאר בזה מו"ר שההלכות שנשתכחו א"א להחזירים (בנבואה שהיא בבחי' האור האלוקי כמו שאמר השי"ת ליהושע וכו') אלא ע"י כח הפלפול שהוא בבחי' הכלים להאור אפשר להמשיך לתוכם שוב את גילוי האור, וע"כ דוקא יתרו ששמע וציית למשרע"ה בקבלת עול והלך כששילחו ממ"ת ולכאו' נתרחק מהאור דמשרע"ה, אך האמת שלא הפסיד כלום שאדרכא נכלל עי"ז לגמרי במשרע"ה ונהיה כלי הגמור לאור התורה [וכדא"י בחזו"ל שפלפול התורה ניתן מהשי"ת רק למשרע"ה ולא לבנ"י] וקיבל והוריש יתרו לבניו את כח הכלי דהפלפול שעי"ז החזירו לבנ"י את ההלכות שנשתכחו מהם.

כב) והסמיק לזה את דברי בועז לרות שנשבע כדברי חזו"ל (עפ"י

ביאור רבי דוד וואלי) ואמר לרות "שכבי עד הבוקר" וגו', ופירש שנעמי ידעה ברוח"ק שבועז צריך להוציא מרות את נשמת משיח וידעה נעמי שכל ענינין הקשורים לגאולה א"א לעשותם באופן ישר ומוכרחים לעשות כל מיני סידורים והעלמות ולהסתירם מהם"מ (כידוע מענין דלוט ובנותיו וענין דיהודה ותמר ועוד) וע"כ שלחה את רות לבועז שיעשה היחוד באופן שנראה היפך דרך הקדושה דהתורה"ק להעלים עי"ז הענין מהם"מ, וביאר שבאמת צדקה נעמי ברוח"ק שלה אלא שבועז הלך בדרך גבוהה יותר (וכדלהלן), ועשה בועז את הענין של "הנה שמוע מזבח טוב", שהיה בועז בדרגת הכתר (וכדלהלן) הקשורה עם דרגת הקבלת עול והשמיעה כפשוטו לציווי התורה [שבבחי' כתר מלכות] ונשבע

להתכלל לגמרי במשרע"ה (וכדלהלן), שע"י שיומעים ומצייתים לדברי הצדיק בבחי' קבלת עול ובבחי' נעשה ונשמע בזה זוכים להתכלל בהצדיק, וכן אליעזר עבד אברהם שיצא מכלל ארור זכה להיות ברוך ה' ע"י שהתבטל ונכלל לגמרי באאע"ה בקבלת עול, שהעיקר מה שהשי"ת רוצה הוא ענין השמיעה והקבלת עול, בבחי' מה שאמר שמואל הנביא ע"ה לשאול המלך ע"ה "הנה שמוע מזבח טוב" וגו' (שמואל א' ט"ז, כ"ב) [ועפ"י מה שמבאר להלן מוכן דהסברות של שאול ע"ה היו עפ"י השגת דספי' החכמה (כידוע ששאול ע"ה בבחי' החכמה) ולשמוע ולציית בקבלת עול הר"ז בבחי' הכתר מלכות כדלהלן וכיון שלא שמע הפסיד המלוכה], (ואמנם הקשה מו"ר בזה בעצמו ממה שידוע שכל מה שאומר לך בעה"כ עשה חוץ מצא דמרמוז שכשמרחק הצדיק אין לשמוע לזה, ולא תירץ, וצ"ע).

כא) וביאר מו"ר קצת ענין זה (שיתרו נכלל במשרע"ה לגמרי) שהנה כידוע מהאריזו"ל יתרו היה נשמת קין ומשרע"ה היה נשמת הבל, וכמרומו גם בתיבות אני חותנך יתרו שר"ת אחי, וקין צריך להיות הכלי המגלה את האור של הבל (וכמ"ש ברשימות הדא"ה לפר' בא), ועיקר ענין הכלי הוא בבחי' הקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת, וע"כ יתרו הוצרך לשמוע למשרע"ה כשמשלחו מעמו לפני מ"ת, ועי"ז ששמע למשרע"ה זכה אמנם להיות הכלי שמגלה את התורה דמשרע"ה יותר מכל בנ"י שהיו במ"ת, וכדאשכחן לגבי ההלכות שנשתכחו בימי אבלו של משרע"ה שאף אחד מבנ"י שהיו כולם במ"ת לא היה יכול להחזירם ורק עתניאל בן קנז החזירן בפלפולו, וא"י בחזו"ל

כד] ופירש שזה מה שאמר לה בועז ש"אם יגאלך טוב" ופירשו חז"ל שהיה לרות קרוב יותר מבעוז שנקרא טוב, ופירש מו"ר ש"טוב" זה דרגת יוסף הצדיק שנקרא טוב (אמרו צדיק כי טוב (ישעיהו ג' י"י)) וע"ז אמר לה בועז שממנ"א אם את סבורה ללכת בדרך דיוסף (דרך החכמה שכנגד פשטות ההלכה) הרי יש מישהו אחר שיותר שלם ממני בדרגת יוסף הצדיק עד ששמו נקרא טוב והוא יגאלך, אך הדרך שלי יותר גבוהה שאני כבר כלול מיוסף ודוד ביחד ועליתי על דרגת הכתר ובוזה אני כבר יכול להביא אורו של משיח בעוז ובלי הסתרה, ובעוז אמר לרות אני רוצה ללכת באופן של הנה שמוע וכו' לשמוע למצוות התורה בפשטות שהיא קשורה עם דרגת הכתר (בבחי' כתר מלכות כנ"ל) (שמעל דרגת החכמה דנעמי).

כה] וסיים שאמנם יש דרגה יותר גבוהה ונעלמת של כתר דעתיק, שהיא נבואה ממש (ולא רק רוח"ק כמו דרגת החכמה), שאז אפי' עושה הנביא היפך התורה הוי ממש קיום התורה, שאדרבא זהו שלימות התורה [כמש"כ כע"ז בביאור למס' ברכות לגבי אליהו הנביא בהר הכרמל שהקריב קרבנות בחוץ (שהוא חייב כרת בסתם אדם) ועשה כן עפ"י נבואה, ודוקא עי"ז הוריד וגילה אור אלוקי בשלמות גבוהה כ"כ שהחזיר כל ישראל בתשובה גמורה שצעקו כולם "הויה הוא האלקים", וכנ"ל שנביא העובר על מצוה מהתורה עפ"י נבואה גמורה הוא בבחי' אור מהתורה דעתיק דעתידיא לאגליא לעת"ל, וזהו שצעקו כולם "הויה הוא האלקים" בבחי' יחודא שלים

[שהשבועה היא החיזוק לספי' המלכות והקבלת עול כמש"כ בביאור לפ"א דמס' נדרים] שאף שאת צודקת ג"כ במהלך שלך (שהיא דרך החכמה כדלהלן), אך לי יש דרך יותר גבוהה להביא את אורו של משיח באופן יותר נאה ובבחי' הנה שמוע מזבח טוב.

כג] והסביר קצת הענין כדרכו בקודש עפ"י דרגות הספי' הק', שדרגת ספי' הבינה היא דרגת הצדיק ששומר התורה עם כל פרטיה והלכותיה ודקדוקיה [שכל הפרטים והצמצומים דהלכות התורה הם בבחי' הכלים לאור האלקות דהתוה"ק, וספי' הבינה היא שעושה את הכלים להאור], ונעמי שמענה לבעוז שעכשיו צריך לעבור על הלכות התוה"ק היה זה בהשגת רוח"ק שעליה [שהיא ג"כ מעין בחי' נבואה שמותר לבעל רוח"ק אמיתי לעבור על הלכות התוה"ק בהוראת שעה כמש"כ הבנ"י כן לגבי הצדיקים שאיחרו זמן תפלה וכמש"כ בזה בביאור למס' ברכות] שהיא דרגת ספי' החכמה [רוח הקודש] – דחכמה איקרי קודש], שהיא דרך דיוסף שדרגתו היא דרגת החכמה כמש"כ בכ"מ, וע"ז טען לה בועז שאני כבר כלול מתרין משיחין, שאף שעפ"י דרך דיוסף שהיא דרך החכמה א"א להביא אורו של משיח אלא בהסתרה ובסיבובים ובדרכים שנראים היפך מפשטות התורה, אך בדרך השלימה כשמתאחד דרך דיוסף (חכמה) עם דרך דוד (בינה) זוכים לעלות אל הכתר (אריך) ואז אפשר להמשיך אורו של משיח בעוז ובריש גלי ללא שום סמיה מפשטות הלכות התוה"ק [ופשוט שענין זה שייך רק לבעלי רוח הקדש אמיתית ולא ח"ו לסתם בני אדם].

דמעשה בראשית לזכור את הש"י שברא את הבריאה בששת הימים וכו', ובלוחות שניות ששם נאמר שמור וגו' דקאי על השמירה מכל המלאכות בשב"ק שם נזכר יצי"מ שהוציאנו השי"ת מעבודת הפרך במצרים בכל הל"ט מלאכות וע"כ אנו מצווים לשמור את השב"ק ולשבות מהל"ט מלאכות כנ"ל מהתוס'.

כז] וחוסין בשם הרב הגאון המקובל הר' בלוי (כנו של הרב בלוי הנ"ל) שביאר עפי"ז מדוע בתפלה אין אנו מזכירים יצי"מ ומזכירין יצי"מ רק בקידוש [וכידוע שהביאנוה"ל (ריש סי' רע"א) מתקשה עפ"ז על דברי המג"א שיוצאים מדא"י יד"ה קידוש במה שאומרים ויכולו בתפלה, וחלא בתפלה אין מזכירים יצי"מ], וביאר עפ"י דברי הרש"ש שתמיד התפלות הם בבחי' תיקון הפנימיות וקיום המצוות במעשה הם בבחי' תיקון החיצוניות, וע"כ בתפלה שהיא בבחי' הפנימיות שבבחי' דרגת זכור דלוחות ראשונות אין מזכירים יצי"מ, ורק במצות קידוש על הכוס שהיא בבחי' תיקון החיצוניות שבבחי' דרגת לוחות שניות מזכירים יצי"מ.

כח] ואמר מו"ר עוד רמז בדברי המדרש הנ"ל (דפר"ך באתב"ש וג"ל) שי"ל שע"י העבודת פרך זכו להזדכך ולקבל את התורה שנרמזת כל התורה באות ו' [כידוע שהלוחות ו' טפחים ארכן ו' רחבן וכו', וכן התוה"ק בבחי' ז"א שהוא ו' דשם הויה, וכמש"כ במקו"א שע"כ גם חס"ת נראה כמו צורת ו'], וזהו דפרך באתב"ש גל"ז – גל ו' – שהתגלה להם ע"י העבודה התוה"ק שהיא אות ו' (ורמז זה גם בשם הפר' יתרו שכוין שהותיר

דלעת"ל בחיבור דהויה אלקים], וסיים עפ"ז דהיינו שכשהצדיק משיג ברוח"ק אמיתי שלו שיש לעבור עתה על פשטות הלכות התורה (וכנ"ל מהבנ"י) נחשב זה בבחי' דרגת החכמה, שאמנם הוא גבוה מעל הצדיק ששומר כל מצוות התוה"ק בשלימות אך לא זכה לרוח"ק שהוא בבחי' דרגת ספי' הבינה, אך סו"ס לא זכה הצדיק בזה עדיין לשלימות דמדרגת הכתר וכנ"ל, אך אם הצדיק מקבל זאת בנבואה גמורה הוי ממש קיום מצוות התורה (דהרי מצוה גמורה מהתרי"ג מצוות לשמוע לקול נביא וכן הנביא עצמו מחויב לשמוע לנבואתו) ואדרבא דהוה שלימות דקיום מצוות התורה – תורה דעתיק וכנ"ל [כל זה מבואר קצת במאמרי בעל התניא].

כו] בפעודה הזכיר דברי התוס' פסחים (קי"ז ע"ב ד"ה למען) בשם המדרש שלפי שהמצרים עבדו בהם בבנ"י בפר"ך, ופר"ך באתב"ש וג"ל שזה בנימ' ל"ט [היינו שעבדו בהם המצריים ושעבדום בעשיית ל"ט מלאכות] וכשנגאלו ממצרים הזהירם על השבת לשבות מאותן ל"ט מלאכות, ובזה מפרש התוס' את דברי הגמ' התם שצריך להזכיר בקידוש יצי"מ, ואמר מו"ר בשם הרב הגאון הגדול רב"צ בלוי מלונדון זצ"ל (שהיה רבו של אביו ז"ל כדלהלן) שתירץ עפ"י דברי התוס' האלו מדוע מוזכר זכר ליצי"מ רק בלוחות שניות ("וזכרת כי עבד היית" וגו') ובלוחות ראשונות נאמר רק זכר למעשה בראשית, והביאור הוא שבלוחות ראשונות נאמר "זכור" את יום השבת וגו' דקאי על מצות הקידוש דשב"ק שהיא בבחי' הדבקות בה' ביום השב"ק, וע"כ בלוחות ראשונות נזכר רק ענין

והוסיף יתרו פרשה יתירה בתורה שנקראת ו' ע"ב נקרא יתרו יתרו-ו'.

כט] ואמר שכמו שבמצרים ע"י עבודת הפרך זכו לקבל כל התורה כך יש אותו ענין גם בעמל התורה, שכידוע מדברי הוזהר שעבודת בני ישראל בחומר מרמז על ק"ו ולבנים על ליבון הלכתא ובכל עבודה בשדה על ברייתא וכו', שע"י שאדם עמל בתורה במקום אחד בשלימות זוכה לקבל האור של כל התורה, שהרי א"א לעמול על כל חלקי התורה בשלימות אלא כדברי חז"ל (פנהדרין צ"ט ע"ב) שאדם עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר, וכדברי רש"י שם שהתורה מהזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה, וכל כך למה מפני שאבק – שכפף פיהו על דברי תורה, וזוכה לגל – ו' גילוי אור התורה בשלימות (וציין לדברי הצפנ"ע על הגמרא הנ"ל שמסמיק לזה פסק הרמב"ם בפיה"מ ב"ב פ"א דלברר החלק בירושא מהני איזה הליכה וכן איתא בירושלמי גבי ארץ ישראל שמוחזקת מחמת ירושה וקנה אותה אברהם בחליכה קטנה ד"קום והתהלך בארץ" וכן בתורה שהיא מורשה לנו מאן די לעא הוא משכח כולה עיי"ש), ורימז על ההעלאה ממדריגה למדריגה, שקודם עבדו במלאכות גשמיות בעבודת פרך במצרים, אח"כ זכו עי"ז לקבל את נגלות התורה, וכשעמלים בהם זוכים לעלות לל"ט מלאכות שבת (כדברי תוס' הנ"ל) שמרמזים על השגת נסתרות התורה.

ל] והאריך עוד בענין יתרו שכידוע דברי הוזה"ק כל קבלת התורה היתה בזכות יתרו, ופירש הענין שעיקר מה שצריך לתקן כדי לזכות לתוה"ק הוא לתקן את החטא הראשון שהוא הגורם לכל

החטאים, וכדאיתא שאין הס"מ יכול להכשיל את האדם רק ע"י שקודם נכשל בעבירה אחת בבחי' אונס ולא עושה ע"ז תשובה וזוה פותח פתח שיוכל היצה"ר להמשיך להכשילו ולהחטיו ח"ו, ויתרו שהוא בחי' תיקון החיצוניות תיקון נשמת קין כשנתקן ונתבטל למשרע"ה שהוא נשמת הבל שזה בחי' תיקון שורש החטאים פתח בזה הפתח לקבלת התורה (והאריך בענין זה בסעודה ג' שהעיקר לתקן את החיצוניות הגוף הגשמי שהוא מתגבר בתוקף להשכיח כל הזמן מהאדם את השי"ת ואפי' שאינו רוצה לשכוח מהשי"ת בכל זאת ה"יתר" שהוא הגוף החיצוני והגשם מתגבר בתוקף הישות להשכיחו מאלקות, וצריך מסי"נ לראות מציאות ה' ולבטל הגשם והגוף שלא נותן לחשוב מה' ולבטלו לנשמה (שהוא בחי' ביטול קין אל הבל הנ"ל) והצדיקים מתגברים בזה יומם ולילה במלחמה נוראה נגד הסט"א לחשוב מיוחד ה' וממציאותו במסי"נ, וזוכים להכניע את הגוף עד שזוכים לזכור ה' בלא הפסקה ולהוריד מחיצת הגוף, וזה הראיה שזכו לתיקון חטא הראשון ולמחילת כל העוונות עד שזכו שלבסוף ה' שולח להם מתנה מבית גנזיו שהיא בחי' קדושת השבת שזוכים לחשוב ממציאות ה' במנוחה).

לא] בעליה לתורה במפטיר (אחר שעלה מקודם לשישי לקבלת התורה) העלה עמו (כדרכו בקודש וכמנהג אדמו"ר מוהרש"ב מחב"ד) גם את ב' הצדיקים שהיא צ"ט שלהם בשב"ק (הרה"ק מקוצק והתורת אמת) [ונזכיר כאן את מה שדיבר בליל שבת בחליכה לביתו שהרה"ק מקוצק היה בבחי' טוביה גנזי בגויה עד שהרה"ק מאיז' ביצא קיבל הוראה משמים ברוח"ק

דהתו"ט לכל מי ששומר פיו ולשונו מלדבר בעת התפלה, והוסיף ע"ז (כדרכו בקודש) לברך לכל מי שמוסיף בעניני קדושה וצניעות ולכל מי שאינו מכניס הכלים הטמאים לתוך ביתו ולכל מי שמוציא הכלים הטמאים מתוך ביתו [ונכמדו] הוסיף הפעם בברכה לכל מי שמתרחק או שמשפיע על אחרים להתרחק מהכלים הטמאים] וסיים הפעם בלחש בהוספת הרבה ברכות (שאין מובאים במי שבירך דהתו"ט) ולא הצלחתי להבינם אלא רק מה שסיים ויזכו להשגת תורה דעתיקא סתימאה אכ"ר.

לה] בחליכה לשלום זכר עברו ליד ביהמ"ד גדול ומפואר ונענה אחד מהתלמידים שהוא מתאוה להחליף את הביהמ"ד שלנו עם הביהמ"ד הזה, וגער בו תיכף מו"ר – הא זהו חשש של עבירה ה"ז על הדיבור העשירי בעשרת הדיברות שבפרשתנו [וביאר ביום א' שאף שלדעת הרמב"ם (פ"א מהל' גזו"א ה"י) והשו"ע (ח"מ ש"ט ס"י) הלאו דלא תתאוה הוא רק בגומר בלבד להשתדל להשיג מחבירו הדבר שחומד אליו ולא בסתם תאוה שבלב, מ"מ יש קצת פוסקים שסוברים שעובר אף על התאוה בלבד אף שלא גמר בדעתו להשתדל להשיג דבר זה (ראה דבריהם בשדי חמד כללים ל', סו"ס ק"ל) ולכל הדעות ממדת חסידות שלא לחמוד כלל אפילו בלב מה שיש לחברו (ערוה"ש ח"מ ס"י ש"ט ס"ה).

לו] אחד מהתלמידים רצה להחליף למו"ר הזמירות ששר מתוכו וליתן לו ספר זמירות יותר חדש ומפואר, וסירב מו"ר ופירש שזמירות אלו הוציא אביו ז"ל לקראת חבר מצוה שלו, והרי הוא מכבד אביו בזה

שעליו לצאת ולגלות האור הגנוז לחוץ (כמובא בלקו"מ שזה בחי' מח' בין ב' צדיקים שמשורש אחד אלא שזה בחי' טוב וזה בחי' חסד) וגרם בזה אריכות ימים לרה"ק מקוצק כידוע דברי צדיקים עה"פ "צדק צדק תרדוף למען תחיה" שלפעמים יש בחי' רדיפת צדיק א' את חבירו כדי לגרום לו אריכות ימים (וכן היה אצל הרה"ק מלובלין עם רבו הרה"ק הר"א מליז'ענסק) שכשהתלמיד פורש מרבו זה הרי"ז דבר חמור שבבחי' רדיפת הרב ורק ע"י רוה"ק עשו כן הצדיקים הנ"ל].

לב] ונזכיר עוד חידוש בהלכה שאמר בשבוע שעבר בענין זה דהעלאת נשמות הצדיקים לתורה כשהיה היאצ"ט של זלפה אשת יעקב והורה לקרוא לה בעליה לתורה, ופירש שזה הכוונה במה שמובא בהלכה בשם המהר"ם מרוטנבורג שנשים יכולו לעלות לתורה, שזה א"א לקיים למעשה שאי"ז כבוד התורה הציבור וכו', אלא הכוונה על נשמות הצדקניות שאפשר לקרוא להן לעליה לתורה].

לג] בפתיחת הארון אמר הנוסח המוכא במחזורי הרש"ש לומר שמקבל התורה מחדש באהבה גמורה עליו ועל זרעו ועל כל הנלוים אליו וכו' והכל ע"ד משרע"ה והרשב"י והאר"י"ל וכו', והוסיף מו"ר ע"ד הרב ישראל בן אליעזר וע"ד רבינו נחמן בן פייגא, ואח"כ הוסיף בלחש עוד כו"כ צדיקים, ולא נשמע מי הם היות שאמרם בלחש, ורק נשמע מתוכם על דעת הרב יצחק יהודה אייזיק יחיאל בן אלכסנדר סנדר (הרה"ק מקאמרנא).

לד] לפני חכנסת ס"ת לארון לקח חס"ת מהמוליך אותו ועשה מי שבירך

בצניעות [הכמה - כח מה - ונחנו מה - ענין הביטול כדכתיב "ואת צנועים הכמה"] (וכמו דחוינן דאבא יסד ברתא (רחל) שדרך רחל היתה בצניעות), וע"כ בזמן קריאת התורה אף שבשורש הרי הקריאה בתורה מעוררת בפנימיות את כל האורות של המאורעות שבפרשה אך היות שזה בבחי' יסוד אבא הנעלם ונסתר אין עושים מזה בחיצוניות עסק גדול (ורק בפנימיות יש רמזים לענין זה כדחוינן למשל בהפטרה דפר' יתרו שהיא גבוהה מההפטרה דשבועות, כדברי חז"ל שהפטרת יתרו בישעיה שראה את המרכבה הר"ז כבן עיר שראה את המלך לעומת הפטרת יהזקאל שבשבועות שהיא כבן כפר שראה את המלך), משא"כ כל הימים טובים שענינם לתקן את העולם (וכדברי רבינו"ל בלקו"מ שהג' יו"ט מתקנים ג' התאוות) וכל הימים טובים הם מאימא - בינה (יו"ט בגימ' סג - שם הבינה) שענין הבינה הוא ענין ההתפשטות בעולם (ובבחי' מקראי קודש שקורא חיו"ט ומכריז ומגלה את האור הקדוש הנעלם דההכמה), וע"כ פר' פנחס במקומה בתורה"ק היא נסתרת ונעלמת ואורה גנוז כמו יסוד אבא הנעלם ונסתר שדרכו בצניעות, ורק כשיוצאת פר' פנחס ממקומה ומתפשטת בעולם להחזיר את העולם בתשובה שבבחי' התפשטות הבינה אז הוי יו"ט כנ"ל [וזה הרמז בדברי הרה"ק בעל ההפלאה שכשיוצא הצדיק חוץ למקומו זה בכדי להחזיר את העולם בתשובה שבבחי' התפשטות הבינה ואז נתפרסם שמו].

לח' ועפ"ז ביאר מו"ר שכל חיו"ט עושים שלא בזמן קריאתם בתורה, שהרי בזמן קריאתה"ת שהוא בחי' יסוד אבא (הכמה) הצנוע ונעלם א"א לעשות אז יו"ט

שמכבד ספר זמירות זה אף שהוא ישן, וסיים שכל מה שהאדם יכול ללכת בדרך אביו ואפי' בדברים קטנים הר"ז דבר גדול של מצות כיבוד אב החמורה שבחמורות, וכעין דאשכחן אצל יצחק אבינו ע"ה שאף שבכללות הדרך שלו בעבודה"י לא היה יכול ללכת בדרך האהבה של אברהם אביו והוצרך לפתוח דרך חדשה לפי שורש נשמתו של דרך היראה בכ"ז מה שהיה יכול הלך בדרך אביו וכדאשכחן בענין הבארות שחפר שוב את כל הבארות שחפר אביו [כדפירש שם רבינו בחינ].

לז' אחר מהתלמידים שאל מדוע עושים תיקוני השוכבי"ם בפרשיות שקוראים בהם יצי"מ ולא בזמן דמפסח עד העצרת (שהוא זמן האמיתי שאז יצאו בני"מ מ"ט שערי מומאה ונכנסו לע שערי קדושה) ולא כמו כל חיו"ט שעושים אותם בזמן שהיו המאורעות שבעבורם אנו עושים חיו"ט (ולא בזמן שקוראים אותם בתוה"ק), ותיריך מו"ר בהקדם דברי הרה"ק ר' פנחס בעל ההפלאה זי"ע שאמר בדרך מליצה הטעם מדוע רק כשנוסע מחוץ לעירו אז מתפרסם שמו בכל מקום שמגיע ובאים כולם אליו להתברך ולהושיע מברכות קדשו וכו' משא"כ בעירו (פרנקפורט שהיתה עיר אשכנזית) אין באים אליו תושבי המקום כ"כ, ורימזו ע"ז שהיות ששמו פנחס הרי אשכחן בפר' פנחס שקוראים אותה בשלשת השבועות (בין המיצרים שהם ימי אבילות) וכשיוצאת פר' פנחס חוץ למקומה אז נהיה יו"ט, היינו שבכל הימים טובים קוראים בתורה בפר' המוספין דפר' פנחס. וביאר מו"ר ביאור הפנימי בענין זה, שהנה באמת התורה היא בבחי' ההכמה (יסוד אבא) שדרכה

מן דיבר על מאמר יתרו למשרע"ה "ואתה תחזה" וגו' וקושר זאת למובא במהרש"א במאמרי רבה בר בר חנה שרק מי שזוכה לידיעת כל התורה יכול להכיר הפנימיות של יהודי אחר (בכחי' מורה ודאין המובא על משיח צדקינו כמובא במהרש"א שם), ולכן רק משרע"ה יכול בראייתו להכיר וכו' [וכשלמד מאמרי רבה בר בר חנה הוסיף שאין הכוונה כפשוטו אלא בכחי' שצריך שיהיה לו האור של כל התורה ע"י שמוסר נפשו על התורה יומם ולילה עד שהתורה עומלת לו במקום אחר כדברי חז"ל].

מא' ודיבר קצת על הצדיקים שהיו יכולים להכיר על מצח האדם כל מעשיו וכו' וסיפר ששמע מהגה"צ ר' נתן צבי קעניג זצ"ל איך שמוכיח את הבחורים ואומר להם שמכיר ממצחם את כל מעשיהם וכו', ועוד סיפר מכ"ק האדמו"ר הרמ"מ מלעלוב זי"ע שהיה רגיל להוכיח לאנשים על מעשיהם שהיה מכיר ממצחם, אלא שפעם אמר להגה"צ ר' זרחיה סגל מת"א זצ"ל שעליו אין יכול לראות כלום משום שיש לו כח גדול בתורה"ק ואור התורה מכסה מצחו שלא יוכל לראות כלום, ופירש בזה מו"ר דברי רש"י עה"פ 'וידועים לשבטיכם' וגו' שאור הטלית גדול שהוא מקיף גדול יכול לכסות ג"כ המצח עד שאפילו משרע"ה לא יוכל להכיר מעשיו.

מב' אחד מהתלמידים שאל למה הרבה פעמים אחרי נמ"י חוזר שוב ונוטל ידיו, ואמר לו שאינו עושה כן תמיד וכשעושה כן יש לו גם סברא עפ"י הלכה עפ"י שיטת שו"ע הרב בענין עובר לעשייתם אך היה מובן ממשמעות דברי מו"ר שאין לא

שבבחי' ההתפשטות לרוחב בגילוי ופרסום כנ"ל, ורק בענין תיקון שובבי"ם הרי ידוע דברי האג"ט בהקדמתו בשם חמיו הרה"ק מקוצק זי"ע (שהיום יום הילולא ידיה) בביאור דברי חזו"ק שלפגמי הקדושה לא מהני סתם תשובה, היות שהבינה שממנה התשובה היא בלב (בכחי' ולבבו יבין ושב) ופגמי הקדושה פוגמים בהחכמה שבמח שמעל הלב, וע"כ עיקר התיקון ע"י העסק בלימוד התורה"ק שהיא המתקנת את החכמה שבמח, וע"כ תיקוני שובבי"ם שייכים דייקא לזמן שקוראים יצי"מ בתורה"ק שקריאה"ת שבבחי' יסוד אבא שהוא תיקון החכמה היא המתקנת תיקון הקדושה.

לט' עור שאל תלמיד א' מדוע אצל המזבח היה איסור דלא תעלה במעלות על מזבחי ואצל המנורה היו מדרגות, ותיירץ שכידוע במזבח היו מקריבים הקרבנות שהם בבחי' התפלה ואילו המנורה היא כנגד התורה, ואיתא שעיקר התגברות המחשבות זרות היא בתפלה ששם עיקר המלחמה, אך בתורה שהיא כנגד אור החכמה המסמא את עיני החיצונים אין כ"כ חשש להתגברות המחשבות, כדברי הרמב"ם הידועים אין הרהור מצוי אלא בלב הפנוי מן החכמה, ועל כן עיקר החשש של "לא תגלה ערותך עליו" זהו במזבח ולא במנורה. והוסיף שמי שמתפלל ביהודים יש כח בתפלתו כמו לתורה ששורף ביהודים את כל המחשבות הזרות כמובא מהרמ"ק [ואחד התלמידים אמר שיש לתרץ עפ"י פשט עפ"י המובא בחז"ל שהכבש הוא חלק מהמזבח וע"כ עיקר הקפידא על הכבש ולא על מדרגות המנורה שלא היו חלק ממנה, והסכים מו"ר לתירוץ זה].

מו"ר בשם ליקוטי הלכות שהצדיקים נזהגים שמי שרוצה להתקרב להש"י ועושה את ההשתדלות מה שהוא יכול לעשות כפי כוחותיו, אז כבר הצדיק מקרבנו לגמרי "ונעשה חבירו ממש" עכתו"ד.

מה] והוסיף מו"ר שדבר מעין זה אנהנו רואים גם אצל הקב"ה כשנתגלה בפעם הראשונה למשה רבינו, דהקב"ה התגלה למשה מתוך **סנה**, שהיה האש בוער בסנה שהוא מלא קוצים וביאר הרה"ק ר"י מרדווייל בן המגיד הרי"מ מזלאטשוב זי"ע שהקב"ה רצה לרמוז בזה שאע"פ שהאדם הוא מלא **קוצים** היינו שעדיין לא זיכך את מידותיו ועדיין יש לו מידות רעות ותאוות רעות וכדו' אעפ"כ אם האדם בוער להקב"ה בלבת אש קודש, אזי כבר הקב"ה מתגלה אליו אע"פ שהאדם נמצא במדרגה נמוכה עד מאוד, וע"כ יכולים בני' להגאל ממצרים אף שנמאים במ"ט שערי טומאה היות שבפנימיותם רוצים להתקרב להש"י ובושרת פנימיות בלבת אש להש"י.

מו] וסיים מו"ר שעפ"ז ביארו צדיקים במה שאומרים בקידוש בליל שבת "תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים", דהיינו שמי שרוצה להתחיל להתקרב להקב"ה היינו שהוא עומד במצב של "תחילה" למקרא קודש היינו ההתחלה לכנס לתוך הקדושה, אזי צריך האדם לראות ולהסתכל מה שהיה במצרים היינו "זכר ליציאת מצרים", דכמו שבמצרים היו בני ישראל במדרגה שפילה עד מאוד והיו במ"ט שערי טומאה, אעפ"כ ע"י שבני ישראל צעקו להש"י"ת מעומק פנימיות לבם ותעל שועתם

זה עיקר הטעם, וכשניסה התלמיד וביקש שיפרש לו עיקר הטעם אמר לו שבחב"ד אומרים ע"ז שאם תדע מוקדם מדי דברים שלא שייכים לך תהיה זקן מוקדם.

מג] אחד מהתלמידים שאל על המובא בתיקון"ז תיקון כ"א "וכד סליקת בגופא בתרין דרועי דמלכא אתקריאת קבלה וכד נשיקת ליה בפומיה אתקריאת אורייתא דבעל פה", ואיך יתכן שתושבע"פ (שהיא ספי' המלכות) גבוהה מהקבלה (שהיא לכא' בחי' ספי' החכמה), ותירץ לו עפ"י דברי האדמו"ר האמצעי על מאמר חז"ל "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" שנקטו דווקא תלמוד ולא קבלה משום שהתלמוד הוא הכלי הכי טוב לגלות בו רזין דרזין כמו שהארכנו בביאור למס' ברכות (שהתלמוד כשנחיה כלי לגלות אלקות הרי הוא בבחי' א"ק שיוירד אף לבי"ע לעומת הוזה"ק שבבחי' אצילות שאין יורד לבי"ע) ובבחי' שהזכרנו כמ"פ דשורש הכלי הוא מעל שורש האור, דהרי הצמצום קודם לגילוי הקו, וע"כ דוקא ע"י הכלי דהתלמוד אפשר לגלות הרזין דרזין שבבחי' האור שלפני הצמצום (ואכמ"ל).

מד] בליל שישי אמר מו"ר שיחה בשפת ענגליש לבני חו"ל, ושאל שכתוב בפרשתנו לאחר שבא יתרו אצל משה רבינו "וישאלו איש לרעהו לשלום", וקשה איך אפשר שהתורה כתבה שמושה ויתרו הם חברים כאיש לרעהו, דמשמע מזה שהם עומדים באותה מדרגה שוה בשוה, הלא משה הוא ראש הנביאים והיה מדבר עם הקב"ה כל הזמן ואילו יתרו לא הניח עבודה זרה שלא עבד, וא"כ איך אפשר שהתורה כתבה "וישאלו איש לרעהו", ותירץ

שיש אסמכתא לדברי השיכור מהירושלמי שאיתא שם שכל חודש אדר מותר לקרוא מגילה אם יש לו אונס, ועפ"ז הוסיף מו"ר שמוכח להתרגל ביין ל' יום לפני החג.

מח **בליל** שבת בדרך הילוכו לביתו, באמצע הדרך הגיע אחד מן התלמידים וסיפר למו"ר שניסה להיכנס לאחד מהצדיקים שבדורנו ודפק על הדלת ולא ענה, ושאל לו מו"ר האם התפללת שהצדיק יפתח הדלת בשבילך, הלא מבואר בחידושי הרי"ם שחסיד לפני שמוגיע להרבי שלו, צריך להתפלל לפני זה שיוזכר שהצדיק יקרב לו, ולזכות להתקשר באמת להצדיק וכמבואר ברמב"ן בפרשתנו שלפני שיתרו הגיע למשה רבינו שלח אגרת למשה, שזה הוא בחי' תפלה שהצדיק יקרב אותו, והסמך לזה את מה שהראה לו כ"ק האדמו"ר מקרעמשיניף זי"ע מכתבי דודו הרד"מ זי"ע שהיה ניכר מתוכם שאף שכתבם בלשון מכתב אליו כיון בהם גם לתפלה לקב"ה.

מט **באמצע** הסעודה בליל שבת אמר מו"ר שהמנחת חינוך (מצוה ל"א אות ה') מקשה דלפי שיטת הרמב"ם (פכ"ט מהלכות שבת ה"א) דס"ל שהבדלה היא מדאורייתא וילפינן מקרא דזכור את יום השבת וזכרוהו בכניסתו וביציאתו, א"כ נצטרך להזכיר יציאת מצרים בהבדלה כמו בקידוש שילפינן (פסחים) גז"ש זכור זכור שיש להזכיר יצי"מ, ואמר מו"ר דיש לתרץ עפ"י מה דמובא בגמ' (יומא ל"ה ע"ב) דחכמים שבחו לבן קמצר שידע לכתוב את השם הוי"ה בפעם אחת ע"י שמניח ארבעה קלמוסים בין האצבעות, ואמר בשם הצפע"נ שענין השבת הזה הוא שע"י שכתבו כל השם הוי"ה

אל האלקים וגו' ואף שהיו ערום ועריה מן המצוות נתן להם ה' ב' מצוות – מילה וקרבן פסח, ובזה כבר זכו ליציאת מצרים והקב"ה נגלה אליהם כמו שאומרים בהגדה של פסח "ובמורא גדול זה גילוי שכינה", וכך הוא בכל אחד שרוצה להתקרב להש"י וצועק מלבו לה' שמיד השי"ת מקרבו וכו'.

מז **לפני** קידוש [שהיה שם מיין ענבים שהיה כבר "מבושל"] אמר שזה פלא שרוב כלל ישראל אינם מקפידים לעשות קידוש על יין "שאינו" מבושל כמבואר בהלכה שזה יותר מהודר ועדיף טפי, וכשיש לפניו שני מיני יין אחד מבושל ואחד שאינו מבושל צריך לקדש על האינו מבושל, ואחד מן האורחים אמר שיש עמו יין שאינו מבושל, ואכן קידש מו"ר על היין שאינו מבושל, ואמר שאנחנו עומדים כעת בתוך שלושים יום קודם החג של פורים, ואמר עוד בדרך צחות שהיה שיכור שהיה שותה יין והשתכר במשך כל חודש אדר, ושאל החידושי הרי"ם להשיכור הלא עפ"י הלכה אינו מבואר שצריך לשתות אלא ביום הפורים, וא"כ למה שותה כל חודש אדר, וענה השיכור שהמן היה רשע גדול עד מאוד ורצה להרוג ולאבד את כל היהודים "ביום אחד", וכוונתו היתה שאפי' אם לא תתקיים גזירתו הרעה וינצחו היהודים אזי בודאי יעשו יו"ט, וא"כ אם תהיה הגזירה להרוג את היהודים כל ימי החודש אדר אזי יעשו בני ישראל יו"ט כל חודש אדר, ולכן התחכם המן הרשע על זה וגזר להרוג את כל היהודים דייקא אך ורק "ביום אחד", ועל זה סיים השיכור שהוא רוצה להתגבר על עצת המן הרשע ולכן הוא שותה יין כל חודש אדר, וע"ז הוסיף האבנ"ז

ובמנחה שם מ"ה (ו' דשם הוי"ה), וי"ל דלהרמב"ם בהבדלה שקשורה למלוה דמלכה מוסיפים בחי' שם ס"ג (ה' ראשונה) ונגמר שם הוי"ה בהבדלה.

[נ] סיפר מו"ר שאביו זצ"ל התנה עם אמו תליט"א בחתונה שבכל יום ילך ללמוד למשך שתי שעות רצופות ובאלו השתי שעות אי אפשר להפריע לו ואי אפשר להפסיקו, ואכן כל ימי חייו קיום זאת בלי שום תירוץ של קור או שלג חתונה או שאר שמחה, ומתחילה למד עם הרב קוקביצקי [שידוע בשם דיין קוקביצקי] ולאחר שהלך לעולמו המשיך ללמוד עם הרב הגאון הגדול רב"צ בלוי, והוסיף מו"ר שגם דרשת הפשעטיל של הבר מצוה הכין לו הרב קוקביצקי, אבל ביום הבר מצוה לא היה כבר בעלמא הדין ולכן ביום הבר מצוה למד משניות עם הרב בלוי, והוסיף שאביו היה מאד קשור אליהם והם היו לו כרבי ומורה דרך על הכל.

[נא] אחד מן התלמידים שאל למו"ר אם יש ענין או מצוה של זה קלי ואנהו לעשות ארונות יפים ומהודרים לספרים [לאחר שראה שמו"ר קנה ארונות חדשים להספרים] וענה מו"ר שבודאי יש מצוה רבה בזה, ואמר שיש המפרשים דברי חז"ל שאמרו על הזהיר במצות מזוזה זוכה לדירה נאה, דכיון שעשה הידורים במצות מזוזה יזכה לעוד הידור של בית נאה שהוא ג"כ יהא הידור של זה א-לי ואנהו למצות המזוזה, והסמך לזה את דברי רש"י (ב"ק ט' ע"ב וכן הוא במדרש שכל טוב שמות פר' ט"ו) שטלית נאה היא ג"כ חלק ממצות זה א-לי ואנהו, אף שעיקר המצוה בחומי הציצית (כמו שברוב

בפעם אחת היו מראין בזה שכל שם הוי"ה הוא מציאות אחת ואין שום פירוד ח"ו, כמובא בתיקו"ז דאיהו וחיהו וגרמוהי חד בהון.

ועפ"ז אמר מו"ר שהלא שבת הוא שמה דקב"ה ואנו רוצים להראות שגם כל יום השבת הוא מציאות אחת ממש (וכע"ז) איתא הרה"ק משינווא זי"ע לפרש הטעם שאין נזכר "ויחי ערב ויהי בקר" ביום השבת להראות שכל השבת היא מציאות אחת ללא התחלקות לערב ובוקר, ולכן ע"י שכבר הזכיר את יציאת מצרים בקידוש כליל שבת אין צריך עוד להזכיר יציאת מצרים בהבדלה, ובזה אנו מגלים שכל השבת הוא מציאות אחת, והסמך לזה את דברי הביאווה"ל שמצדד (ליישב את שיטת המג"א) שבתפלה נחשב כאילו הזכיר יצי"מ היות שמזכיר יצי"מ בפר' ויאמר, ואף שיש הפסקה של שתי ברכות אחרונות דקרי"ש ושל שלוש ברכות ראשונות של שמו"ע מ"מ כיון שצריך להסמך גאולה לתפלה הכל אחד ונחשב כאילו אין הפסק, וה"נ כל השבת היא מציאות אחת ונחשב כאילו אין הפסקה בין הזכרת יצי"מ של קידוש ליל שבת להבדלה, [והוסיפו התלמידים שי"ל שקידוש ליל שבת הוא נגד יו"ד דשם הוי"ה, וקידוש ביום השבת הוא נגד ה"א דשם הוי"ה, וברכת בורא פרי הגפן בשל"ם הוא נגד אות וא"ו דשם הוי"ה, והבדלה הוא נגד ה"א דשם הוי"ה, ולכן דייקא בענין הבדלה יש ענין שלא להזכיר יציאת מצרים, כדי להראות שכל השם הוי"ה הוא ענין אחד, וכע"ז מבואר בכוונות דמזמור לדוד כליל שבת לכיון שם ע"ב (י' דשם הוי"ה), ובבוקר שם ב"ן (ה' אחרונה),

המקומות בחז"ל מובא רק ציצית נאה) מ"מ יש מצוה גם בנוי דהבגד הנמפל להחומים.

נב] אחד מן התלמידים הזכיר מה שמובא בזוהר (פרשת יתרו) שכף היד הוא הוא נגד עולם אצילות, ופעם אחרת מובא להיפך, שכף היד הוא נגד עשיה, וענה מו"ר שכבר תירצו המקובלים שבכף היד יש פנים ואחוריים, ומצד הפנים של יד הוה הכף אצילות ומצד האחוריים הוי הכף עשיה, וזו הסיבה שבשעת ברכת הכהנים צריך הכהן להגביה ידו והפנים של כף היד הוא כלפי הקהל כדי להשפיע להקהל בבחי' פנים, והוסיף התלמיד לשאול שלפי קבלה מובא שהכהן צריך להגביה ידו באופן שהפנים של היד יהיה כלפי הכהן, וא"כ נמצא שאחוריים של כף היד הוא כלפי הקהל, וענה מו"ר שיש שני אופנים איך להשפיע, א' הוא כפשוטו להשפיע לזולתו מה שיש לו, אבל יש דרך אחרת שהכהן מקבל שפע והוא מקבל כ"כ הרבה שפע עד שנשפך מאליו ומשפיע גם להקהל [ופ"א ביאר מו"ר עפ"ז המאמר דאמת קנה ואל תמכור שידועה הקושיא (המובאת גם בספרי רביז"ל) שאם אף אחד לא ימכור את האמת מאיפה יוכלו לקנות אותה, והתירוץ שכל אחד צריך לקנות כ"כ הרבה אמת עד שישפך האמת מסביבו וממילא יוכלו אחרים לקנות ממנו האמת גם כשהוא לא ימכור להם להדיא].

נג] אחד מן התלמידים שאל שלפי האריז"ל צריך לומר "מזמור לדוד ה' רועי" בכל השלש סעודות של שבת, וא"כ למה לא נהגו תלמידי בעש"ט לומר בליל שב"ק את המזמור, וענה מו"ר שמבואר בספר מעבר יבק שבליל שב"ק באים

האושפיון אצל הסעודה, ואכן נהגו אדמור"י זידיטשוב לאחר סעודת הלילה לא לישב על הכסא שלהם רק על המיטה ולהשאיר כסא ריק לכבוד האושפיון (וסיפר שהגה"צ רימ"א שליט"א הרגיש שבאות נשמות הצדיקים בליל שבת ושאל את מו"ר האם יש מקור לזה, וענהו מדברי המעבר יבק הנ"ל), והנה אנו מתפללים במזמור לדוד "ה' רועי לא אחסר" ומפרשים בספרי צדיקי סלונים דוה קאי על הצדיקים שמתפללים שלא יחסרו הצדיקים שהם רועי בני ישראל, והיות שבליל שבת באות נשמות הצדיקים ממילא אין צריך להתפלל ע"ז במיוחד, ואדרבא לא אומרים מזמור לדוד להראות שאנו בטוחים בודאות שנשמות הצדיקים מגיעות אלינו, ובזה פירש מה שהבעש"ט לא ערך טיש בליל שבת לתלמידיו הקדושים אלא סעד עם הפשוטי עם, והביאור לפי הנ"ל שבליל שבת נשמות הצדיקים העליונים באות לאדם ולכן לא היו צריכים התלמידים לבוא לבעש"ט, ואחד מן התלמידים שאל שלפי הנ"ל למה נוהגים היום אצל החסידים שאכן הולכים בליל שבת לטיש של האדמור"ם, וענה מו"ר שזה הוא למי שאינו זוכה שהאושפיון יבואו אצל שולחנו אזי צריך לילך להצדיק, וכדברי כ"ק האדמור"ר מקערטשניף זי"ע שבימינו זה עיקר השארת האור דרך הבעש"ט ע"י שהולכים לצדיק בטיש דליל שבת, והקשה התלמיד שלפ"ז נמצא שגם לפי תלמידי הבעש"ט שביטלו לומר מזמור לדוד זה רק למי שזוכה שיבואו האושפיון אל שולחנו, אבל מי שאינו זוכה לזה אזי בודאי גם לפי תלמידי הבעש"ט צריך לומר מזמור לדוד גם בליל שבת כמו שתיקן האריז"ל, וענה מו"ר שי"ל אמנם לפי דברי האדמור"ר מליובאוויטש

זי"ע בענין התקשרות לצדיק ע"י מעשה חיצוני בדברי הגמרא (סוכה ל"ב ע"ב) "רב אחא בריה דרבא מחדר אתרי וחד, הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא" א"כ יש בחינה שחסיד לא אומר מזמור לדוד בליל שבת בתור התקשרות לרב[ו].

נד] אחד מן התלמידים שאל דאיתא בכתבי רמח"ל בתיקונים חדשים שמי שעולה לתורה יש לו לבוין לצרף את האות האחרונה של הקריאה מה שכבר קרא הבעל קורא בעליה הקודמת, ולצרפה עם האות הראשונה של הקריאה שעומדים עכשיו לקרוא, ולבוין שניהם בניקוד חולם עכתו"ד, ושאל התלמיד מה הוא הביאור בזה.

וענה מו"ר שאיתא בכתבי אריז"ל שספירת הכתר הוא ניקוד קמין, ובמקובלים הקדמונים איתא שספי' כתר הוא בניקוד חולם, ואין זה סתירה, שהלא כתר דאצילות עומדת כנגד תפארת דא"ק ומלבישה אותה מבחוץ (לפיכך אמר רבינו האריז"ל שבזמן השבירה קיבל הכתר דאצי' מהתפארת – טבור דא"ק ואכמ"ל), נמצא שמצד אחד הוי כתר דאצילות ספירת הכתר שהוא ניקוד קמין אבל מצד שני הוה כתר דאצילות ת"ת דא"ק, ות"ת הוא בניקוד חולם, והנה מבואר בחז"ל (פסיקתא) שהחילוק בין דברות הראשונות לדברות שניות הוא שדברות הראשונות היה כל התורה ענין אחד משא"כ הדברות שניות אין התורה ענין אחד (ומאריך בזה הצפע"ג), ועיקר העבודה הוא לקשר ולחבר את הדברות השניות להדברות הראשונות, היינו לעלות מבחי' הפירוד לבחי' היחוד.

וזה הוא הביאור בדברי הרמח"ל לקשר סוף הקריאה עם תחילת הקריאה כדי להראות שכל התורה הוא ענין אחד ומגלה את בחינת היחוד של הדברות הראשונות בתוך התורה שלנו שבבחי' הדברות השניות, ומכוין אותו בניקוד חולם לרמוז על כתר דאצי' שמצד א"ק הוא ניקוד חולם, וא"ק כלפי אצי' הוא ענין אחד כמו דברות הראשונות, והוא קשור לענין הנ"ל שעבודת שב"ק הוא להיות דבוק כל השבת ביחוד ה' עד שתהיה כל השבת כמו ענין אחד, ולכן מזכירים יציאת מצרים רק בקידוש וזה נמשך עד הבדלה, שהוא ענין דברות הראשונות.

נה] בליל שבת לאחר הסעודה הלך מו"ר לשלום זכר לנכד של הרח"צ רנד"ק שליט"א, ובאמצע הדרך שאל אחד מן התלמידים מה שמבואר במס' שבת (ל' ע"א) שדוד המלך ע"ה ביקש מהקב"ה שיודיע לו מתי יהיה יום מותו ולא רצה הקב"ה לומר לו, אך הקב"ה הודיע לו באיזה יום ימות שזה יהיה ביום השבת קודש, ומאז והלאה בכל שבת קודש היה דוד המלך לומד תורה במשך כל יום השבת ולא פסק פומיה מגירסא, דמלאך המות אינו יכול לשלוט במי שלומד תורה, ושאל התלמיד שאם למד דוד המלך כל יום השבת א"כ איך קיים דוד המלך לאכול השלש סעודות של שבת, וענה מו"ר שלמד תורה אז במחשבה, ושוב שאל התלמיד שאיתא בגמ' לא פסק פומיה מגירסא, היינו שלמד תורה בפה, וא"כ לא שייך לאכול סעודות שבת ולדבר דברי תורה, וענה מו"ר שלימוד תורה במחשבה יש פעמים שנחשב כמו דיבור ממש כמובא בלקו"מ, ושוב שאל התלמיד מה היה כוונת

להתגבר על זה ולהמשיך בלימוד התורה, והמעם למה דוד לא היה יכול להמשיך בלימודו הוא משום שהגיע זמנו להיפרד מן העולם והקב"ה עיכב אותו שלא יוכל להמשיך בלימודו (וזה שייך לענין הידיעה והבחירה שאכמ"ל).

נר] עור שאל התלמיד למה מצינו שאמרו חז"ל שיעקב אבינו "לא מת" בדרך שלילי, משא"כ אצל דוד המלך אמרו חז"ל דוד המלך "חי וקיים" בדרך חיובי, ותירץ מו"ר שיעקב אבינו הוא מידת תפארת ודוד המלך הוא מידת המלכות ולכן יעקב שהוא ת"ת הוא בחי' מחשבה שהוא בחי' **בכח**, ודוד המלך שהוא מלכות הוא בחי' **בפועל**, ולכן אצל דוד כתיב "**חי וקיים**" שזה הוא בפועל משא"כ אצל יעקב אבינו כתוב "**לא מת**" שהוא בחי' "בכח", ועיין לעיל הביאור בזה החילוק בין יעקב לדוד, דיעקב אבינו הוא בבחי' מסכת בכא בתרא, שהוא בחי' בית המקדש השלישי, משא"כ דוד המלך הוא בחי' מסכת סנהדרין, עיי"ש.

נז] לאחר שזכינו שמו"ר התפלל ותיקין, בחזרה לבית ביום שבת אחד מן התלמידים שאל שבסוף הפרשה כתוב "לא תעלה במעלות על מזבחי", ושאל מה הוא הקשר לפרשתנו ולעשרת הדברות, הלא היה יותר מתאים אם היה כתוב זאת בפרשת תרומה, וענה מו"ר עפי"ד ההת"ם הידועים בביאור מאמר חז"ל "שתשים סנהדרין בצפון המזבחה" להורות שהתורה מונחת דוקא אצל העוסקים בעבודה"י ובאלקות (והארכנו בזה ברשימות הדא"ה כפר בא), וה"נ י"ל שאדרבה התורה כתבה זאת דייקא כאן בפרשת קבלת התורה כדי

דוד המלך, האם רצה להתחכם על הקב"ה דהלא הקב"ה אמר לו בפירוש שימות ביום השבת, וענה מו"ר דהלא ידוע מה שאמר חזקיה המלך שיש לו קבלה מוקינה דוד שאפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים, וא"כ בודאי שדוד המלך לא התייאש מהתפלל, ואמר שאולי כאן הוא המקור של קבלה זו, דאפי' שדוד קיבל מהקב"ה שימות ביום השבת אעפ"כ לא התייאש מזה והשתדל לבטל הגזירה, ואח"כ הסביר שזה נחשב כנבואה רעה, שאפשר שתבטל נבואה רעה, ושוב שאל התלמיד א"כ למה לא מצינו שדוד המלך התפלל להקב"ה שתבטל הגזירה כמו חזקיהו המלך שהתפלל להקב"ה והוסיפו לו ט"ו שנים, וענה מו"ר שמכיון שדוד המלך קיבל זאת הנבואה מהקב"ה בעצמו הר"ז בבחי' לאחר גזר דין שכתב רביז"ל בלקו"מ שאחרי הגז"ד א"א להתפלל להדיא אלא יש להלביש התפילה ולהסתירה בסיפוי"מ, וה"נ דוד הסתיר התפלה בתוך הלימוד תורה, ושוב שאל תלמיד דא"כ למה לא התקבלה תפילתו, וענה מו"ר שבאמת כיון שהקב"ה אמר לו שימות ביום השבת מאז כל השבתות הוה מידת הדין מתוחה על דוד המלך שימות, ואכן ע"י לימוד בכל השבתות ביטל הגזירה של אותו שבת עד שבא השמן והפסיק לו מלימוד התורה ואז נטל את נשמתו, ושוב שאל התלמיד שאם יכול השמן לבלבל את האדם שיפסיקו מלימוד התורה א"כ מה מהניא העצה של דוד המלך ללמוד בכל יום השבת הלא כשירצה המלאך המות להרוג אותו אזי יבטלו מלימודו, ותירץ מו"ר דאף שיכול מלאך המות לבלבל את האדם, עדיין יש כח באדם מצד כח הבחירה

רוחא לארבע חלקים, מ"ה דמ"ה ובן דמה, מ"ה דב"ן וב"ן דב"ן, ועד החתונה יש לה החיות מן ב"ן דב"ן שזה יש מיד כשנולדה הבת.

נח [אחד] מן התלמידים שאל למו"ר הלא ידוע שמרן רבי חיים ויטאל ביקש מאריז"ל לגלות לו את חכמת היד ולא רצה האריז"ל לגלות לו ונר"ח"ו ביקש מאלמנה אחת שתלך לאריז"ל, ורצה שכשיקרא האר"י את היד שלה יהיה גם הוא בחדרו ועי"ז ילמד החכמה, אבל כשנכנסה האלמנה אמר האריז"ל לר"ח"ו שיצא מן החדר, וא"כ שאל התלמיד איך אפשר שיש בימינו אנשים שיודעים חכמה זו, וענה מו"ר שאעפ"י שאין לנו שום גילוי מהאריז"ל, ואין לנו שום כתב יד מאריז"ל בחכמת היד, אעפ"כ הרמ"ק כתב מחכמה זו, ושוב שאל התלמיד שהלא אפי' לאחר לימוד מכתבי הרמ"ק עדיין אי אפשר להבין כלום כידוע, וענה מו"ר שזה אמת ועיקר חכמת היד אפשר ללמוד רק מן העכו"ם מחכמה חיצונית, ושוב שאל התלמיד דהלא אנחנו רואים שיש מגדולי המקובלים שיודעים חכמה זו וקשה להאמין שהם עסקו בחכמות חיצוניות, וענה מו"ר שצדיק גדול יודע האיק לקשר חכמה זו לפי חכמת הקבלה ויודע איך להעלותה אל הקדושה ונמשמע מדבריו שבודאי שמי שאינו יודע איך להעלותה אל הקדושה יש לו איסור ללמוד חכמה זו מן ספרי העכו"ם.

ס [אחד] מהתלמידים שאל איך אמרו בני"י למשרע"ה באמצע מ"ת דבר אתה עמנו ונשמעה וגו' והלא משרע"ה היה למעלה בראש ההר ובנ"י היו אסורים לעלות

להורות שצריך שתהיה התורה ביחד עם העבודה - מזבח, ולא רק ללמוד תורה כחכמה בעלמא, אלא עיקר התורה הוא ללמוד על מנת לעשות, ולקשר התורה עם עבודת ה'.

נח [בחזרה] לביתו בצפרא דשבתא אמרו למו"ר שאחד מן הכולל עושה קידוש לרגל הולדת בתו למזל טוב, ואמר לאחד מתלמידיו להיות שליח בעבורו, ושאל התלמיד האם אפשר שמו"ר יגיד קצת דברי תורה והשליח יאמר זאת לבעל השמחה, ואמר מו"ר שהלא ידוע שבן בחי' תורה שבכתב ובת היא בחי' תורה שבע"פ, ובפרט לבעל שמחה הדין שהוא תלמיד חכם גדול אזי בודאי הוה בתו יותר קרוב לבחי' תורה שבע"פ, והנה בפרשתנו כתיב מתן תורה שהוא תורה שבכתב וא"כ הוה יחוד גדול בין תורה שבכתב [בחי' דבר] לתורה שבע"פ [בחי' נוק'] וביאר עוד דקידוש הוא מלשון "קודש" שהוא בחכמה, וידוע דעפ"י קבלה עיקר היחוד הוא רק במוחין דחכמה (שבבחי' האור האלוקי הפשוט המיוחד) וע"כ עושים הקידוש דווקא אחר מוסף שב"ק שאז כידוע הוא הזמן שעולים לאו"א (חכמה), (והפמיר שאחינו הספרדים אין עושים קידוש לבת היות שהבת בבחי' דין אך אנו מקשרין אותה תיכף להיחוד כשעושים קידוש וכנ"ל).

ואח"כ דיבר אודות מה דאיתא באריז"ל דכל אשה יש לה חיות מההוא רוחא דשדי בה בעלה, וא"כ איך אפשר לאשה לחיות עד החתונה, אמר על זה שני תירוצים אחד מן האמת ליעקב ואחד מן התורת חכם, (א) שעד החתונה יש לה חיות מן היחוד דלמעלה, (ב) שיש לחלק את ההוא

בפשטות ששישים ריבוא אנשים שחוששים
על חייהם וצוועקים ביהד נשמע קולם אף
למרחוק.

אל החר והיו בתחתית החר (וצידד השואל
שאז"ל שכיון שכל בניו היו אז נביאים היו יכולים
לדבר עם משרע"ה במחשבתם וכו') אך מו"ר ענה

חלקים משיעור בהלכה שבספר בן איש חי שאחרי תפילת שחרית (ההלכות שבבא"ח בפר' יתרו)

שזה נראה דבר חידוש של הבא"ח עצמו
(שאין מוזכר בשאר פוסקים) שיש לכיון גם
שבביהמ"ק שם מוזכר בנוי ולכיון שהתפלה
קודם נקרכת כקרבן על המזבח ואח"כ עולה
האור לריח ניחוח דרך קוה"ק.

ג] בהמשך דברי הבא"ח שם שיכיון ג"כ
כנגד ירושלים וביהמ"ק
וקוה"ק, הוסיף מו"ר שאף שאנו ב"ה זוכים
להיות בירושלים, מ"מ היות שיש מח'
הפוסקים לגבי ההוספות על ירושלים שמחוץ
לחומה האם דינן כירושלים, והזכיר בזה
המעשה מהגרי"ח זוננפלד שאמר שיש לו
הוכחה מדברי רבו המהרי"ל דיסקין שכל
ההוספות דינן כירושלים, היות שאמר לו
לעשות בית יתומים בירושלים ונתקיים זה
בבית היתומים דיסקין שהיה מחוץ לחומה,
והלא כל תיבה שיצא מפי המהרי"ל דיסקין
כולה תורה וש"מ שההוספות דינן כירושלים,
אלא שהיות שיש חולקים ע"ז וכדאשכחן לגבי
הדין דהכל מעלין לירושלים (שו"ע אה"ע סי'
ע"ה סי' ד) דלחגרי"מ טקוצ'ניסקי (עיר הקודש
והמקדש ח"ג פט"ז ס"ג) ולשו"ת ישכיל עבדי (ח"ו
דף צ"ח) וכן ס"ל לגרשז"א (הליכות שלמה על
הלכות תפלה פי"א הערה 36) ולגר"מ שטרנבוך
(מו"ז ח"ה סי' שמ"ח) נוהג דין זה גם לגבי
ירושלים החדשה, אך השבט הלוי (ח"ב ס"י
קכ"ז) והציץ אליעזר (חי"ג סי' כ"ב ס"ח) ס"ל
דנאמר הדין דמעלין לירושלים רק לירושלים

א] נכתוב כאן הטעם שביאר מו"ר מדוע
לומד לאחרונה השיעור הלכה
דוקא מספר בן איש חי, היות שהבא"ח הולך
וכתב למעשה חיבורו בדרך האחרונים
הסוברים שדברי רבינו האריז"ל (וכן דברי
הרש"ש שהוא המוסמך לפרש דברי האריז"ל)
יכולים להכריע במח' הפוסקים בהלכות
הנגלה שבתורה וכן גם ס"ל להרש"ש, וגם
אצלינו בביהמ"ד משתדלים ללכת בדרך
הרש"ש, וע"כ לומדים בא"ח כדי לתפוש
מהלך הפסק הזה ונעיין בתשובה שבריש
שו"ת ים החכמה שמוכא שם ביאור מהלך
הזה שהוא מיוסד עפ"י דברי הכנה"ג בכללי
הפוסקים (המוכא במ"כ בהל' תפילין (סי' כ"ה ס"ק
מ"ב), ובדרך זו הלך החיד"א והשדי חמד ועוד
כמה מגדולי עולם, שס"ל שדברי רבינו
האריז"ל מכריעים אף נגד דברי והכרעת
המחבר בשו"ע וכמש"כ החיד"א (ברכ"י סי' מ"ו
ס"ק י"א) שאם היה יודע המחבר דעת
האריז"ל היה חוזר בו, ועיי"ש בתשובה הנ"ל
הביאור בזה].

ב] במש"כ הבא"ח (שנה ראשונה פר' יתרו
הלכה א') שמאחר שהתפלה
היא במקום הקרבן ופי האדם במקום המזבח
שבו מקריב הקרבנות ולכן צריך לכיון
בתפילתו כנגד ביהמ"ק **ששם מזבח בנוי**
ועולה ריח הניחוח לה' דרך בית קדשי
הקדשים ששם שער השמים וכו', אמר מו"ר

שבין החומות] ע"כ נראה דכדאי אף לנו לכוין כנגד ירושלים שבין החומות.

ד] וריבר לגבי ביהמ"ד דידן שפעם היו מתפללים בו לצד מזרח (וכמו בזכרון גרשון שממול) ואח"כ החליט מו"ר לשנות הארון הקודש והתפלל לצד דרום (היות שקוה"ק הוא בצד דרומית מזרחית של הביהמ"ד ויותר נופה לדרום מאשר למזרח, וע"כ מו"ר מצדד העמוד שלו לצד דרומית מזרחית שכך הוא מכוון ממש כנגד קוה"ק), אלא שבזמן שהיו עדיין מתפללים לצד מזרח היו יחידים שהיו מתפללים כבר אז לצד דרום, אך צ"ע האם מותר היה להם לעשות כן ברבים המתפללים באותה שעה לצד אחר שזה דבר המור שנראה כאילו ח"ו מודה לרשות אחר, וכמובא בבא"ח שע"כ צריך האדם הרואה אותו עומד אחרת משאר המתפללים לסבכו ולעקמיו כנגד צד הראוי, וע"כ סיים מו"ר שהייתי אומר להם שיתפללו כמו כל המתפללים אלא שיצדדו את פניהם לצד שסוברים שהוא צד האמיתי [ויש לעיין במקום שהציבור מתפללים בטעות לצד ההפוך מצד האמיתי האם החשש דנראה כאילו מודה ח"ו לרשות אחר גובר על החיוב מדינא דגמ' להתפלל כנגד קוה"ק, ובפסק"ת מביא מכמה פוסקים שאם פני המתפללים למערב (שהמור טפי להוזה"ק) יצא בכה"ג להוין ויתפלל ביחידות, וצ"ע לדינא].

ה] וסיים שכאן בביהמ"ד שמתפללים לצד דרום הר"ז מסוגל לחכמה כדברי חז"ל (ב"ב כ"ה ע"ב) שהרוצה להחכים ידרים, ובפרט שמתפללים פה עפ"י הכוונות שעפ"י חכמת האמת, וע"כ מסוגל ג"כ לעשירות, שסודות התורה מסוגלים לעשירות [כך אי

בשע"ת לר"י אבוחצירה (אופן י"ח) שמרמוז זאת במילוי דתיבת סוד – סמ"ך וי"ו דל"ת גימ' עושר, וכן במילוי דתיבת רז – רי"ש זי"ן שג"כ גימ' עושר עה"כ לרמוז שהעושר בסודות התורה ורזיה], (וסיים במליצה שכאן שמתפללים לצד דרומית מזרחית משלימים את היסוד הנעלם שלא היה במזבח יסוד דרומית מזרחית), והזכיר את דברי רבינו"ל (לקו"מ ח"א תורה קס"ב) בדברי המגיד ממעזריטש זי"ע אל העשיר שנהיה מתלמידיו וירד מנכסיו דמכיון שבחר עתה לזכות לחכמה ירד מעושרו משא"כ מי שזוכה להיות בבחי' אין נהיה בבחי' למעלה מן המקום ויכול עי"ז לזכות לחכמה ולעשירות יחד [ונזכיר דרך אגב מה שאמר מו"ר בשם הקאמרנער שמביא בא' מספריו הק' מעשה זה דהמגיד ומפרש שכוונת המגיד היתה שאם העשיר יתבטל אליו (והרי המגיד כבר זכה לבחי' אין) יוכל ליכלל בדרגת המגיד ולזכות לבחי' אין וממילא יזכה לחכמה ולעשירות יחד].

ו] במש"כ שם הבא"ח (סוף הלכה א') שאם זה מתפלל לבדו בתוך בית שאין בו סימן והיכר ולא היו אחרים מתפללין עמו אותה שעה ומתפלל לצד אחר שלא כנגד ירושלים א"צ להפסיקו בתוך תפלתו כיון שכבר התחיל עיי"ש, פירש מו"ר הענין עפ"י קבלה עפ"י שיטת הדברי שלום (תלמיד התו"ח שהיה גר בצפת ששם הארון קודש לצד דרום, ובבואי כלה בקבלת שבת היו כל העולם מסבכים פניהם לצד מערב כדברי רבינו האריז"ל, אך הדברי שלום היה הופך פניו לצד ההפוך מהארון קודש ולא לצד מערב, והמעיל אליהו מפרש ששיטת הדברי שלום עפ"י רבו התו"ח שכל אחד כשמתפלל ומכוין פניו לארון קודש המכוון לקוה"ק קובע הוא בזה

וכו', וכותב הרמ"ע מפאנו שהמניח מטתו באלכסון יוצא ב' השימות.

ט] שאלוהו לאיזה צד מתפלל כשנוסע באוירון, והשיב שמשדל ביותר שלא להתפלל שמו"ע באוירון (ומקוה שלא יצטרך שוב לנסוע לאמריקה שאז מוכרח להתפלל שמו"ע באוירון) אך כשהיה מוכרח לזה התפלל שמו"ע בישיבה כי קשה להתפלל באוירון בכוונה בעמידה, וכוונת התפילה דוחה את הדין דעמידה וכן את הדין דיש דלהתפלל כנגד ירושלים.

י] פירש את החלכה (כבא"ח יתרו אות ה') שדבר קבוע וכדו' אינם חוצצים בין האדם לבין הקיר, וביאר עפ"י פנימיות שהשכינה רוצה קביעות, שהשכינה אין מגלה הסוד אלא ע"י קביעות, שזה סוד העיון שהאדם קובע עצמו באיזה עיון באיזה פסוק או מאמר חז"ל ומתעכב שם וקובע שם עצמו ואז פותחת לו השכינה את הסוד הטמון שם.

יא] בהמובא (כבא"ח יתרו אות ו') שאפשר לסמוך על המקילין שהעוסק בדברים שהם מתקוני התפילות (בקרבתות ופסוד"ז וכו') יכול לשבת בתוך ד"א של המתפלל, ובשעת הדחק וצורך גדול יש לסמוך גם על המתירים בעוסק בדב"ת, ואמר ע"ע שכשמניח התפילין דשמוש"ר להזרת הש"ץ דמנחה, וצריך להתיישב להניח התש"י כמנהג המקובלים עפ"י דברי הזוה"ק, והרבה פעמים יש בתוך הד"א של מקומו אנשים המתפללים עדיין שמו"ע, והסתפק האם ישיבה לצורך הנחת תפילין הוי כעוסק בתקוני התפלות, ואפי' אם נימא דהנחת התפילין עצמן כיון דמניח לצורך להתפלל עמם שמו"ע הוי כעוסק בתקוני התפלות ג"כ

שבפנימיות זהו המזרח [שמזרח היינו הפנים החשובים כדברי רש"י (שמות כ"ז, י"ג, ובעוד מקומות) וכיון שקבע עצמו להתפלל לצד זה נהיה צד בחי' פנים החשובים ובבחי' מזרח] וע"כ בבואי כלה הצד החפוף מהצד שאליו מתפלל נקרא ברוחניות צד מערב, ועפ"ז י"ל הטעם הפנימי שהנמצא בבית לבד (שאין שם חשש שמסב פניו מהארון קודש או מהציבור שבזה חז"ו יש חשש של כמודה לאל אחר חז"ו) א"צ לסובבו, שלאיזה צד שהוא מתפלל נחשב כאילו מתפלל לצד מזרח ברוחניות.

ז] וסיפר שהסתפק הרבה השנה הזאת לגבי הנענועים שבלולב האם לעשות כמנהג העולם שעושים הנענועים לפי רוחות העולם או שכיון שהביהמ"ד כאן הא בבחי' אתריה דרבינו התורת חכם א"כ יש לנהוג בזה כהנהגת הדברי שלום תלמיד התורת חכם שהצד שמתפללים כנגדו נחשב מזרח (אף שהוא בצד דרום של העולם), ולבסוף כדי לצאת ידי שתי השימות ביחד כל פעם לפני שהתחיל הנענועים דהודו וכו' נעמד קצת עם פניו לצד מזרח (ועשה שם איזה כוונות השיכים לענין הנענועים) ובזה קבע שתפילתו עתה היא לצד מזרח העולם ובזה אפילו להדברי שלום יכול לעשות הנענועים כלפי רוחות העולם.

ח] ולגבי בואי בשלום (דכנ"ל הוי מח' האם לעשותו לצד מערב העולם או לצד ההיפך מהארון קודש) ג"כ הסתפק ועשה לבסוף הכרעה ואומר בואי בשלום באלכסון דצפונית מערבית שבזה יוצא ידי שניהם, וכדאי' כן מהרמ"ע מפאנו לענין המח' בין בעלי הנגלה לבעלי הקבלה איך לפרש הגמ' (ברכות ה' ע"ב) דהנותן מטתו בין צפון לדרום

הסתפק האם ההכנה שמכין עצמו להנחת התפילין נחשבת ג"כ לחלק מהנחת התפילין.

יב) ואחר מהתלמידים רצה לצדד היתר של בא בגבולו המובא בשו"ע דהמתפלל בביתו ונעמד אחד להתפלל בצידו א"צ לקום, וה"נ רצה התלמיד לומר שכיון שהביחמ"ד נחשב כשייך למו"ר הוי המתפלל שם כבא בביתו, והסמך לזה הא דא"י מהרה"ק אייזיק מזידיטשוב זי"ע שלא היה נותן עליית ראשון לכהנים בביחמ"ד שלו (וכידוע שהרה"ק משינוא זי"ע כשהיה אצלו מחה ע"ז ואח"כ אמר לו אביו הרה"ק מצאנו זי"ע שיבקש מחילה ושידע שצדיק הדור כל מה שעושה אף הנראה כנגד פשמות הלכה הוי באמת עפ"י עומק ההלכה, והסביר לו הד"ח שסובר הרה"ק מזידיטשוב שבבית הכנסת של יחיד א"צ לקרוא לכהנים), וה"נ או"ל דהוי כבא בביתו ובגבולו דמו"ר, ודחה מו"ר דבריו דלא שייך כאן ההיתר דבא בגבולו, דהיתר דבא בגבולו הוא משום שלא היה לו לעמוד להתפלל כאן משא"כ כשהמקום מיועד להתפלל, ואף בבית פרטי נראה שאם מייחד ונותן ביתו שיתפללו שם לא שייך היתר דבא בגבולו.

יג) ופיים מו"ר דלכסוף סמך להתיר ולסמוך בזה על משמעות רבינו מרן החת"ס זי"ע בהגהות על השו"ע (סי' ק"ב) שמפרש את דברי חנה לעלי הכהן שתירצה את עצמה לעלי שנעמדה להתפלל בד' אמותיו [אגב ידוע דברי החת"ס שם (וכן בדרשותיו לשבת שובה שנת תק"ע) שהטעם שנעמדה להתפלל שם שהוא סגולה נפלאה להתקבלות התפילות להתפלל בד"א דהצדיק] ולא חששה להטריחו שלא יוכל לשבת, משום שהלא רודה"ק שורה עליך ויש

עליך השראת השכינה וא"כ אתה יכול לשבת בתוך ד"א של המתפלל כמו העוסק בצרכי התפילות, והיינו שידוע לכל שעלי היה מהרהר ועוסק כל הזמן ביחודים ובשמות הק' שהם נחשבים כתקוני התפלה וע"כ מותר לו לשבת בתוך ד"א של המתפלל [ונראה שהכוונה שאף דקיי"ל (מ"ב סי' ק"ח סק"ז מהב"י ומהמג"א) שהמהרהר בלבד בתקוני התפלות אסור לו לשבת בד"א של המתפלל הרי הטעם לזה כמש"כ במ"ב שאתו למחשדיה שאינו מקבל עליו עומ"ש, וחשד זה אין בעלי הכהן שהיה ידוע לכל שאף כשאין עוסק בפיו בתקוני התפלות עוסק כל הזמן במחשבתו ביחודים ובשמות הק'] ועפ"י ב' סברות אלו, א. דאולי הנחת תפילין וההכנה אליה הוי כתקוני התפלות, ב. דידוע דעוסק במחשבתו ביחודים ובפרט שלפני הנחת התפילין נראה לכל שפתוח סידור הכוונות מול עיניו שנחשבים היחודים כעסק בתקוני התפלה) סומך לעצמו להתיר הישיבה.

יד) ודיברו איתו (בדרך אגב) על הנחת תפילין ש"י בשיבה במקום שכולם מניחים בעמידה, וענה שכשמתפלל בביחמ"ד כזה משתדל להסתיר זאת, ואם אין יכול להסתיר סומך על השיטות (המובאות בשד"ח) שבעניני מנהג אין איסור דלא תתגודדו, וכן אמר לגבי הנחת ב' תפילין דרש"י ור"ת ביחד במקום שכולם מניחים רק תפילין א', שיש מקום גדול להחמיר בזה משום לאו דלא תתגודדו, אלא כשנזדמנה לו פעם שאלה הוצרך להקל בכך היות שאצלו הוי שעה"ד גדול שמוכרח לו ב' התפילין ביחד לעצם כוונת ודבקות דהתפלה וא"א לו בלא זה, ועל כן הוכרח לסמוך להקל דליכא

בזה חשש דלא תתגודדו עפ"י כמה צירופים: (א) שיטות הנ"ל דבעניני מנהג ליכא לא תתגודדו, (ב) דיש שיטות דלא תתגודדו הוא רק כשכל שיטה סוברת על השיטה האחרת שהיא שיבוש, אך כשכל שיטה מודה דיש גם מקום ומקור לשיטה שכנגדה ליכא חשש לא תתגודדו, והיו לו עוד צירופים (ולא פירשם), (ובכח"ג גם א"צ לחוש למיהוי כיוהרא).

טז] וסיים דכל הביהמ"ד התייסד משום שחשש על לאו דלא תתגודדו, שהיה רגיל להתפלל במנין המכוונים של ר' בנימין רבינוביץ זצ"ל והוא נהג כהתורת חכם שיש לכיון הכוונות אף בימי ספיה"ע, ושם נהגו כמנהג רוב ישיבות המקובלים שאין מכוונים בימי ספיה"ע, ור' בנימין רבינוביץ סבר שיש בזה חשש דלא תתגודדו, והיה מוכרח משום כן לפתוח ביהמ"ד מיוחד עבדו ונפעם פירש שזה הטעם הפשוט שקרא לביהמ"ד ע"ש התורת חכם שיחשב לאתריה דמר שיוכלו לכיון פה בספיה"ע ובעשיית (מלבד טעמים פנימיים נוספים שיש לו בזה).

טז] בהמובא בבא"ח שם (אות ז') דאסור לעבור בתוך ד"א שלפני המתפלל, ועפ"י הוזה"ק אסור אך לצדדין ולאחוריו בתוך ד"א, ולפניו אסור כמלא עיניו, ובשעת הדחק והממהר לדבר מצוה יש לסמוך על השו"ע דאין לאסור רק לפניו תוך ד"א דווקא (עכ"ד הבא"ח), ואמר מו"ר שאף שמדברי הבא"ח מוכח שסובר שאף לצורך מצוה עוברת אין לעבור בד"א לפני המתפלל (ורק בצדיו ואחוריו מותר), הוא נוהג להקל בזה כדעת האשל אברהם מבוטשאטש (סי' ק"ב ס"ד) שלצורך המצוה מותר אף בד"א שלפני

המתפלל, ואמר לעיין בספר נשיאת כפים כהלכתה (פי"ז אות י"א) שמביא מח' פוסקי זמנינו בזה נשהמנח"י ח"ח סי' י' וכן הגר"נ קרליץ והגר"ח"ש גריינמן אוסרים כהבא"ח, והגר"ח"ק בשם החזו"א והשבט הלוי והגר"ש"א והגר"ח"פ שיינברג והגר"מ שטרנבוך מתירים ובדרבנן הלך אחר המיקל, וכן כשצריך לעשות חזרת הש"ץ ויודע שמחכים הציבור בעבורו מחשיב זאת ג"כ למצוה עוברת ומקיל לעבור בכח"ג לפני המתפלל.

יז] ופירש שמש"כ הבא"ח שבשעת הדחק מקיל נגד הוזהר וסומך על השו"ע, שלכא"ו הרי דרך דהבא"ח שהיה מקובל לפסוק כהוזהר וקיבל עליו פסקי הוזהר ואין מקיל בשעה"ד לסמוך על השו"ע, אלא יש לפרש זה עפ"י דברי הגר"א והקאמרנער שסוברים שאין באמת שום מח' בין הנגלה להוזהר, ובמקום שנראה שיש מח' זהו משום שאין מבינים כראוי, ואמנם מהגר"א אי' שבמח' זו הוי יוצא מן הכלל אך י"ל הכונה שבמח' זו ודאי אין הש"ס מודה לחומרת הוזהר, אך י"ל שלהבא"ח היה צד וספק שאולי אף במח' זו הוזהר מודה לש"ס, וע"כ בשעה"ד אפשר להקל.

יח] ואחד מהתלמידים שאל שיש זמן קבוע שבו מנקים הביהמ"ד ונעמד אחד להתפלל שמו"ע באופן שמפריע הניקוי האם יש היתר לעבור בד"א לצורך הניקוי, והתיר לו דהיות שזמן זה מיוחד לניקוי הביהמ"ד ולא לתפלה אין להחזיר רשות לאסור אז המקום נומבא כעין היתר זה בפסק"ת בשם שו"ת בצל החכמה ח"ו סי' ל' ובתשובות והנהגות ח"א סי' ע"ה בשם

מצלין בלחש וכו' עד כאן לשונו [של רח"ו], עיי"ש, עכ"ל הבן איש חי.

ועמד מו"ר על דברי רח"ו שהלא הוא בעצמו סותר דבריו, שהלא בספרו עין הדעת טוב מבואר בפירוש שצריך להשמיע אזנו בשעת התפילה, וגם מה שרח"ו מביא ראיה לדבריו מירושלמי קשה, שהלא הבית יוסף בעצמו וגם הגאון מוילנא אומרים להיפך שמהירושלמי משמע שאכן לכתחילה צריך להשמיע לאזנו, וא"כ איך אפשר שהרח"ו ויטאל מביא ראיה מהירושלמי שאסור להשמיע לאזנו, ותירץ מו"ר שהקמארנא מביא שרק מי שמתפלל ביחודים ודביקות אפשר לו להתפלל שלא ישמע קולו כלל אבל מי שאינו במדרגה זו בודאי צריך שישמיע לאזנו בשעת תפלה, וכן כתב החיד"א שאעפ"י שבכל מקום שיש מח' בין נגלה לנסתר פוסק החיד"א שצריך לנהוג כמו דברי קבלה עם כל זאת בהלכה זו כתב שרק המקובלים נוהגין כן אבל פשוטי עם צריכים לנהוג כמו הנגלה וצריכים להשמיע לאזנם, וכן כתב ר' ישראל סרוג מתלמידי האריז"ל שצריך להשמיע לאזנו.

ועפ"ז תירץ מו"ר שמה שכתב רח"ו בספרו עין הדעת טוב היה זה לפשוטי עם, וכידוע שספרו עין הדעת טוב כתב רח"ו גם גם לפשוטי עם, משא"כ בספר עולת תמיד שכתב הכל עפ"י קבלה כתב שלא להשמיע לאזנו כלל שזה כתב למי שמתפלל עם דביקות וביחודים, אבל באמת קשה על מה שרח"ו בעצמו מביא את הבית יוסף, והבית יוסף מביא בשם הבדק הבית שהירושלמי משמע כדבריו, וא"כ איך אפשר שרח"ו כתב שהירושלמי הוא ראיה לפי

ר"ד בהר"ן, וכן מצדד להקל בא"א מבומשאמש, אף שיש חולקים על היתר כגון בקישו"ע סי' ק' זה וכמו שמביא שם מעשיות מצדיקים וגאונים (הגה"ק מצאנו והגרמ"פ והסמ"פ) שהחמירו לעצמם בזה (ובאופן שאח"כ לא יוכל לנקות הביהמ"ד הוי"ג"כ היתר דמצוה עוברת).

יט' יום א' פרשת משפטים לאחר תפילת שחרית למד מו"ר שיעור בבן איש חי שנה א' וזה לשונו: שמאחר שגדולה מעלת התפלה שנוונים העליונים ותחתונים על ידה, דהיא עומדת ברומו של עולם, שגם לעולמות העליונים ימשך שפע על ידה, לכך הזהירו בזהר הקדוש להתפלל בלחש, עד שאפילו אזניו לא תשמענה קולו, והטעם הוא כדי שלא יתקנאו בה החיצונים מחמת גודל מעלותיה, וכמו שכתב רבינו חיים ויטאל זי"ע בעולת תמיד (דף נ"ז ע"ב) וזה לשונו: התפלה אינה נכנסת בשום רקיע כי אם אותה תפלה דלא אשתמעת לאודנין ולכן בקריאת שעמע תקנו שישמיע לאזניו, אבל הכא אם התפלה נשמעת לאזניו לא סלקא, כי שומעין החיצונים ומתערבי בהדה, וכשהיא בלחש דאינה נשמעת לאזניו אז היא רוחניות מאד מוגדר טבע רוח האדם שהוא שהוא פנימיות ורוחניות יותר מאד מן הסמ"א ולכך אין רואין אותה, וזה הפך סברת מהרי"ק בבית יוסף (סימן ק"א) שפסק שיותר טוב להשמיע לאזניו, ועיין בברייתא ובירושלמי ותמצא כדברי [חיינו כדברי רח"ו] הפך סברתו [של מהרי"ק] וכן הקורא בתורה חד קרי וחד שתק ואי תרי קרן גרע מהימנותא כי התפלה וקריאת ספר תורה כלחו הוו מעלמא עלאה, דלגבה אנחנו

שיטת הקבלה, ועל זה אמר מו"ר שלכאורה לגרום "ועיין בברייתא שהוא התוספתא
צריך לומר שנפל טעות בעולת תמיד וצריך ובזהר" שאכן שם משמע כדברי הקבלה].

